

033.1M48,1
F8R

033,1M48,1 7116

F8R

Radhanātharāyallu, A.

Strungara savithri

7116

Please return this volume on or before the date last stamped
Overdue volume will be charged 1/- per day.

[illegible]

శ్రీ.
శృంగార సావిత్రి

తంజావూరి
రఘునాథరాయలు
ప్రణీతము

ప్రకాశకులు:
జి. ఎస్. శాస్త్రి అండు కో.,
మద్రాసు.

సర్వస్వామ్యములు

ప్రకాశకులచే

U33.LM48.1

FBR

ప్రథమ ముద్రణము

లండన్ రాయల్ యెడిషన్

1928

**SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY**

Jangamawadi Math, Varanasi
Acc. No.7116.....

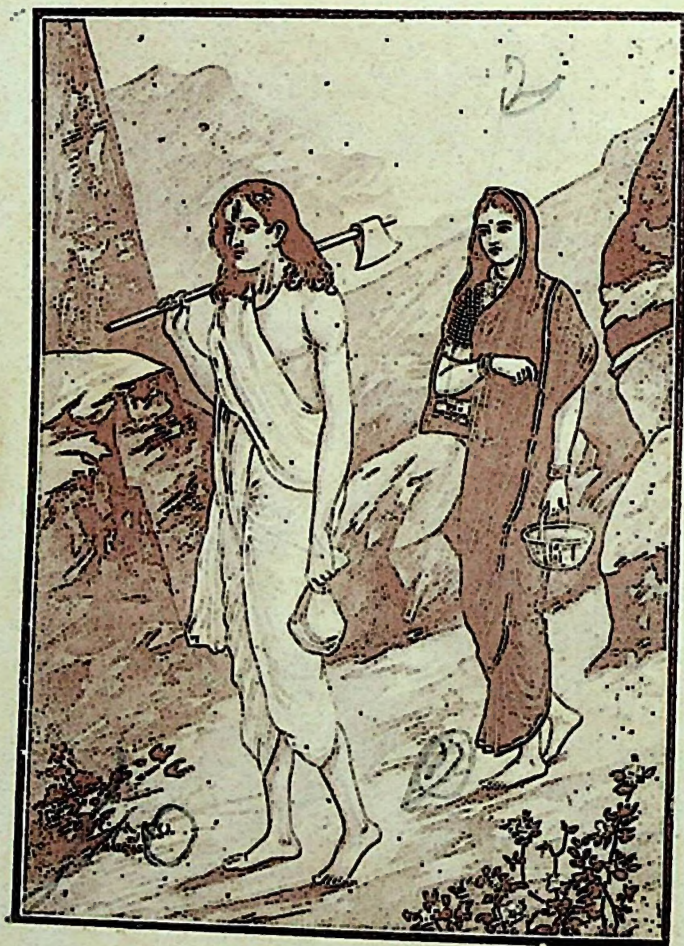
చెన్నపురి:

ఇండియా ముద్రణాలయమున

ముద్రితము.

One

సావిత్రి-సత్యవంతులు

ప్రీతిక

ఉ॥ తారసప్రప్తిమైఁ బ్రతిపదంబున జాతియు వార్తయుం జను
 త్కారము వర్ధగౌరవముఁ గల్గి ననేకకృతుల్ ప్రసన్నుగం
 భీరుగిన్ రచించి మహి మించినవో నిత నమ్య లెవ్వర
 య్యా! రఘునాథభూపరసికాగ్రణికిం జెవిసోఁకఁ జెప్పఁగన్.
 విజయవిలాసము.

తంజావూరి రఘునాథరాయలు.

క్రీ. 1650 స॥ ప్రాంతముల దక్షిణభారతదేశమునకుఁగల్గిన
 సౌభాగ్యమంతకుఁ బూర్వమెన్నఁడుగాని, తర్వాత నేటి
 దాఁకఁ గాని కలుగలేదు. ఇత ముందుగూడఁ గలుగఁబో
 దేమో ! మహాశవి, మహాగాయకుఁడు, మహావిద్వాంసుఁడు,
 మహాదాత, మహాకూరుఁడు, మహాభక్తుఁడు, మహాసభావ్రుఁడు,
 మహామహుఁడు రఘునాథరాయఁడను నాంధ్రనాయకరా
 జాకాలమున దేశమెల్ల నిత్యకల్యాణము, పచ్చదోరణిమునై
 చెలువొందఁ పంజావూరురాజధానిగాఁ జోళరాజ్యమును బరి

పాలించెను. ఆకాలమున వందలకొలదిగా నిత్యాన్న దాన ధర్మ
 సత్తములు వెలసెను. వందలకొలదిగా నపాధారణ కల్పసాం
 దర్యముగల దేవాలయమంటవగోపుర ప్రాకారాదులు వెలసెను.
 ప్రతిగ్రామమునకును గావేటికాల్వలు పాటించబడెను. ఈతి
 బాధలకు, తామమునకు, ప్రజాత్మోభమునకు నాదేశమున నిలవ
 నీడలేకుండఁ జేయఁబడెను. గరససంగీత చాతుర్యములు, నవన
 వాఙ్మయవైపుణ్యములు, ప్రశస్తకల్ప చిత్రవాస్తవస్తునిర్మా
 ణములు, మధురతర సంస్కృతాంధ్ర కవితాకల్పనములు,
 విద్యద్వోష్టాలు, సకలకాస్త్రచన్ద్రులు, కనకాభిషేకములు, గ్రామ
 గణాంధోళికాచ్చత్ర చామరాది బహుమానములు, నిత్యో
 త్సవ, పక్షోత్సవ, మాసోత్సవ, ఋతుత్సవాయనోత్సవ వత్స
 రోత్సవాది దేవోత్సవములు, వివిధయజ్ఞ విప్రోత్తమ విహార
 ములు, పోడక మహాదానములు, శరణాగత రాజరక్షణములు
 నాటి ముచ్చటలు. మొఱపుండిగల బోలుమెలుఁతలు, సం
 స్కృతాంధ్ర భాషలందు సురుకవిత్వము నేర్చినవారు, సంగీత
 మందు విరుదండలందినవారు నాడు వేలకొలదిగానుండిరి.
 స్వత్రక్రతువులు సర్వినక్రతులు వేలకొలదిగానుండిరి. సత్కా
 వ్యకర్తలు, కాస్త్రకర్తలు, వేలకొలదిగానుండిరి. పితృవ్యవస్థ
 ర్థమునాధారాణాను రాజమాతృతునిగాఁ దలఁపఁయుంది. తండ్రిని
 గాను గురునిగాను వేల్పునుగాను ప్రాణము ప్రాణమునుగాను

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
 JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
 LIBRARY

Jangamawadi Math, Varanasi
 Acc. No. 7416

భావించిరి. ఆయన చరిత్రమునుఁ గొండుఱుకవులు సంస్కృత-
కావ్యములుగా, నాంధ్రప్రబంధములుగా, నాటకముగా, యక్ష-
గానములుగా, ద్విపదలుగా, పాటలుగా, నింక నెన్నేని తీరు-
లుగా వర్ణించియు, వర్ణించుఁ జాలమైతిమని వగచిరి. ఒక
మహావిద్వాంసుఁడు తా నాయనశిష్యుఁడనని చెప్పుకొనియెను.
ఒకమహావిద్వాంసుఁ డాయనపేర నాఱుప్రబంధములు రచి-
యించెను. ఇతరు లాయన పేరునిట్లేన్నేని కృతుల రచించుట
కాదు. ఆయనయు ననేకకృతుల రచియించెను. రామాయణము,
వాల్మీకిచరిత్రము, పారిజాతాపహరణము మొదలైనవి తెల్ల
నను, రామాయణసంగ్రహము, సంగీతసుధ మొదలయినవి
సంస్కృతమునను నామహాకవి రచించిన కృతులు. ఆయన
రచించిన రామాయణమును మధురవాణియును వేళ్ళ సంస్కృత
మునఁ బరిసరించెను. రెండుజాతులలో పారిజాతాపహరణ-
ప్రబంధము నామహాకవి రచించెనట.

సావిత్రి చరిత్ర

రసవంతమున నీ ప్రబంధమునుఁ గూడ నామహారాజు
కవియే రచించియుండు నని మే ముచూపించున్నాము. దీని-
మూలము కంఠాపూరి సరస్వతీ పుస్తకశాలలో నున్నది. అది
ప్రాతఃపుస్తకము. గ్రంథారంభ మొక యాశ్వాసము లేనట్లు
న్నది. ఆశ్వాసాశ్చ్య పద్యములు, ఆశ్వాసాంశ్చ్య పద్యములు

తేవు. నడుమగూడ నొకచోఁ గొంత గ్రంథపాఠమున్నది. ఈ గ్రంథమును ముగియరచింపక పూర్వమే గ్రంథకర్త స్వర్గస్థుఁడై యుండునని యాశాము. అప్రతినిబట్టి తత్కర్తను గుర్తింపఁగదయ్యెను. కాని శ్రీ రఘునాథరాయ మహాకవి రచించిన రామాయణమందలి పద్యములు (ఋష్యశృంగ తపోభంగము పట్టుననున్నవి.) ఈ గ్రంథమునందును నుండుటచేత తత్కర్తయే యేకత్కర్తయగునని మే మూహించితిమి.

రామాయణము, వాల్మీకిచరిత్రము, మొదలగు రఘునాథరాయల కృతుల రచనములకును, విశిష్టత రచనములకును చాల పోలికగలదు. మహాభారతాద్య పర్వమున మార్పిడియేమని ధర్మరాజానకుఁ జెప్పినట్లుగా ఈ సామిశ్రీచరిత్రకథయున్నది. ఈ ప్రబంధముననుగూడ నట్లేగలదు. రఘునాథరాయఁడు రామాయణమును రచించినట్లే భారతమును గూడఁ దెలుఁగున వేటొక పద్యకావ్యముగ రచింపఁబూసె నేమో? ఇది వానిలోని యొక కథనట్లు అగునేమో?

కవితా విశేషము.

ఇందు సందర్భితములయిన రాజాస్థానమర్యాదలు, హాస్యప్రసంగములు, వేశ్యావిసోదములు, సంభోగ శృంగారములు రఘునాథరాయలనాటి కంజాపూరి సాభాగ్యములను, గవితా

సౌకుమార్యములను, ఆస్థానసృజనదాయములను, వెల్లడించుచున్నది.

తేట తేట కూర్పులు, భావనైకద్యములు, సురసమద సంధానములు ఈ గ్రంథమునకుఁ బ్రకృతి గూర్చుచున్నవి. దూరాన్వయముగాని, క్లిష్టపద రచనగాని యిందుఁ గానరాదు. నాటి యభిరుచుల కనుగుణముగాఁగాఁబోలును శాంతరసమున కెక్కువగా సంభావనము కల్పనలనైన యేకత్వభావబంధమునఁబూత, శృంగారరసమునకే సంభావన చాలగా దొరకెను. హాస్య రచన యిందు మిక్కిలి యానందింపఁ దగినంతవింతగా నంతరింపఁబడినది. రాధా మాధవమునలె నీకృతియు రసికరంజకమై వెలయఁగలదని నమ్ముచున్నాము. ఇందు లోపించిన యాశ్వాసాద్యాంత్యపద్యములు కథాభాగములు ఇంక నెక్కడనేని దొరకఁగల్గుననునాళ మాకులేదు. తింజావూరిలోనే లేకపోగా నిత నెక్కడ దొరకును? అట్లు దొరకుభాగ్యమే కల్గునేని పునర్ముద్రణమున పూరించి సరిపఱుకుము.

దీని మూలప్రతిని తింజావూరి పుస్తకాలయండి బ్రహ్మశ్రీ మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు స్వహస్తముతో వ్రాసి తెచ్చుకొని యుండిరి. మాప్రాథమికమీఁద నాయ దానిని, బ్రకటింపఁటకు దయచేసిరి. వారి తోడ్పాటుచేతనే యనాయాసముగ దీనిని మే మిపుడు ముద్రింపఁజల్లితిమి. ఇట్టి యుక్త్యుక్తి

గ్రంథమునుఁ బ్రకటింపవోసఁగి మాకుపకృతి సన్నివ శ్రీరామ కృష్ణకవిగారికి వందనసహస్రము లర్పించుచున్నాము.

మా కృంగార గ్రంథమాలలో నీ సావిత్రిచరిత్ర పంచమ కుసుమమై విరాజిల్లు చున్నది. ఇంతవఱకు ఆంధ్రభాషయోషకు ప్రాచీన సరసహృద్యపద్యభానురములగు ప్రబంధ గ్రంథ కుసుమముల నై దింటినైనను సమర్పించఁ గలిగినందులకు సంతసించుచున్నాము. ఈ ప్రాచీనప్రబంధమునునికిని దెలిపి, శ్రీకవి గారిచే మాకిప్పించి యీసీతీకావిషయమును మాకు వాసియిచ్చి యుపకరించిన బ్రహ్మశ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారికి మాకృతజ్ఞతాపూర్వక వందన సహస్రము లర్పించుచున్నాము.

విభవ
వైకాళి.

గంటి. సూర్యనారాయణశాస్త్రి,

సంపాదకుఁడు.

శ్రీ
శృంగార సావిత్రి

ప్రథమాశ్వాసము

ప్రవధరింపుము పాండవేయాగ్రజానకు
నవలికథయందుఁ గల్గువృత్తాంత మెల్ల
నానుపూర్విగఁ దెల్ప నమ్మానిచంద్రుఁ
డింపువలుకుల మై పులకింపుచుండ.

గీ. మద్ర దేశాధినాథుఁ డమ్మాడ్కి నుగ్ర
తపముఁ జేయుచు నుండఁగ ధరణినాథ,
స్వర్గమునఁ గొన్నివితలు చాలఁ బొడమె
విన్నవించెద నవి యెల్ల విస్తరించి.

మ. అటువై యేపురువేలుపుంగలుకు లొ
య్యారంబుగాఁ గుల్కుఁగా
వరుసఁగ ముప్పదిమూఁడుకోట్లునురలుక
వర్ణింపుచుం గొల్వఁగా

స్థిరవాక్యంబుల నారదాదిమును లా
శీర్వాదముల నేయఁగా
నెఱసి పై యలపాక శాసనుఁడు దా
నిండోలగం బుండఁగఁ.

సీ. ఎదురై నచోఁ జారు లేమియే మని వేడ
మఱియేమి లే వన్ని మంచి వనుచు
నయ్యకుఁ బైన మా నని జయంతుఁడు వేడ
విన్నవించెద నంత కన్న దనుచు
నన్న మా కేమంటి వనుచు మేనక వేడ
నీదాఁక వచ్చెనే నిలువు మనుచు
వాఁకిటికొల్వు లెవ్వఁడ వంచుఁ దను నాఁగఁ
గన్నఁ గానరె యంచుఁ గదుముకొనుచు
నిలువ కెవ్వరిఁ జూడక తెలివి లేక
యించుకించుక దగ వగరించుకొనుచుఁ
బాక శాసనుహుజరునందాఁక నొకటఁ
జారుఁ డొక్కఁడు బిటబిటఁ బాటుతెంచి.

గీ. స్వామి, యవధారు దేవతాసార్వభౌమ,
స్వర్గసింహాసనాధ్యక్ష, వసుధ సున్న

బదరికాశ్రమమందుండి యిదిగో యివుడు
వెడలి వచ్చితి నొకవార్త విన్నవింప.

గీ. గాలి చొరరాకయున్న యక్కాననమున
నొక్కనృపుఁ డెవ్వఁడో కాని యుగ్రతవము
నేయఁ గూర్చుండ నాతవస్థితికి నాక
వనము నీటయ్యెఁ గువలయుం బనువుదప్పె.

సీ. ఏమి కావలె నంచు నెదుటఁ దోచి విధాత
యెంత వేడిన వచియింపఁ డయ్యె
వరము లిచ్చెద నంచు హరిమ్రాల వేంచేసి
లె మ్మన్న నింత చలింపఁ డయ్యె
ఫల మొనంగితి నంచు భవుడు ప్రత్యక్ష మై
మొనసినఁ జే యెత్తి మ్రొక్కఁడయ్యె
చాలు మెచ్చితి నంచు శాంభవి యటు నిల్చి
చేయి చూపినను వీక్షింపఁ డయ్యె

విబుధకులనాథ, తవము నా వినమొ కనమొ
నాటితరమైన తవముచందంబు గాదు
తెలియఁ గోరిక యెద్దియో తేటవడదు
వింత యై తోచె నేమని విన్నవించు.

క. అన విని యేమేమీ యని
 పని యిది బా గాయె నని తపంబులవెంతల్
 ఘన మాయె నని సురోత్తముఁ
 డనియెక దనయంతరంగ మవియం గలఁకక.

ఉ. నమ్మతి మిమ్ము నమ్మి తగు
 చారు లటంచును వేగుపంపి నే
 నెమ్మది నుంటి నేమనుచు
 నేఁ డెఱిగింపఁగ వచ్చి తీవు వాఁ
 డెమ్మెయి నుండు నేవదవి
 కెవ్వరిఁగూఁటిచి యేతపంబు భా
 వమ్మునఁ జేయఁ బూనె నొక
 వార్తయుఁ దెల్పువు పోలుపొందుగక.

క. అని ముందు మెనుక తోఁచక
 మనమునఁ గళవళము దోఁపమనకిఁకమీఁదక
 బని యే మని తను వేఁడిన
 మునుపుగఁదలపోసివినయమునగురుడనియెక.

గీ. ఓనురాధినాథ, యోజింప నేటికి
 వానితపముమెపు వానితెంపు

తెలియ విన్నయపుడ తెల్లమిగాఁ దోచె
నింతతపము నేయ నెవ్వఁ డోపు?

క. విశ్వామిత్రుఁడు గావలె

శాశ్వతసామ్రాజ్యపూజ్యసంపన్నుఁ యా
నశ్వపతిస్థపతి గావలె
నీశ్వరునకు వశమె తపము లీవిధిఁజేయక.

గీ. కాశికుఁడు గాఁడు నేఁడు నాశడకు వచ్చి
మేనకకు దానుఁ గుజరాతిమేలికోపు
లెత్తి చేరువ వేసితి నింతసేపు
సాముచూడంగ ర మ్మని చలమునేసె.

ఉ. కాపున మద్రదేశజన

కాంతుఁడ కావలె గాక యున్నచో
నీవును నే నెఱుంగ ధర

ఁగివతి కెవ్వని కింతసాత్త్విక

శ్రీ విలసిల్లఁగాఁ దపము

నేయ నమర్థత గల్గు నందుపై

దేవరచిత్త మేక్రియఁ బ్ర

తిక్రియఁ జేసెదొ చేయు మంచనక.

క. మందిది యని నికటతట

ప్రాచచ్చంచలదృగాననాంబుజములపై

నించునల తేటిదాటుల

నెంచం దగుచూపు లించుకించుక నిగుడక.

ఉ. అందటిఁ బాటఁజూచి యమ

రాధిపుఁ డిందటిలోన నెవ్వ రా

టందును బాటయందుఁ జదు

వందును మించినజాణ లట్టివా

రందుకొనుండు వీడె మన

నందటు మోములు చూచుకొంచు నీ

వందుము నీవ యందుకొను

మందు రెటుం జెయి చాచ రెవ్వరుక.

గీ. అటు లిటులు చూచి వారిత్రోక్కటలు సూచి

యెన్నఁటికి నాటపాటలవన్నె లనుచుఁ

గంకణరుణంరుణధ్వనుల్ గ్రమ్ముకొనఁగ

నిగిడి మేనక కేల్దోయి మొగిచి నిలువ.

శా. ఓనే మేనక, వన్నెఁ దెచ్చితివి వి

శ్వామిర్రజాగ్రతపా

హాని జేసినదాని కెంతవని నీ
వాపాటచే నాటచే
నానం బూనక యున్న నొండొరులచే
నానే నినుక మాన కా
మానుల్ నీచుచు మోవిపాపకములకా
మైవెంతు రెల్లవృక్షకా.

క. తలవంపు లాయె రంభకు
నలతారకు మోము తెల్ల నాయెను మిగులకా
గళ దటిగెను శశిరేఖకు
గలికీ, నినుజూచి విడముఁ గైకొను మిచకా.

క. శంతుని వసంతు రజనీ
కాంతునిఁ బవమానశుకపిక ప్రకరములకా
గొంతనహాయము సేసెదఁ
గాంతా, పనిగొమ్ము పొమ్ము క్రమ్ము మంచుకా.

గీ. ఉడుగరయుఁ గొన్నిసొమ్ములు విడ మొనంగి
పసుపుపావడ పైఁడందె వచ్చుపూలు
గలిచివచ్చిన నొనఁగెదఁ బలుకు లేల
యతివ, యిది మాటవాసి పొమ్మంచుఁ బనుప.

చ. తొలఁకెడుచిన్ని లేనగవు

తోఁ గరతోయజముల్ మొగిడ్చి ము
ద్దులనునుఁజెక్కుటద్దముల

తోఁ గళతో మరుఁ డెత్తు పువ్వుగు
త్తులవలె నున్న చన్నుఁగవ

తో వగతో విడఁబాటు నీటు రీ

తులఁ దగుచూపుకొందభుకు

తోఁ జెలితోఁ దిరిగెన్ గిటుక్కనన్.

క. ఇరుగెడల నూడిగంపుం

దెఱవలు మరుఁడెక్కుపువ్వుఁదేరులవలెఁ జన్
గిరుల నిడుముత్రైసరులన్

విరులం దగుజడలు మెఱయ వెంబడి నడవన్.

గీ. తురగముల నెక్కి మధుఁడుఁజందురుఁడుదెరల

మదపుటేనుఁగుపైఁ బవమానుఁ డరుగఁ

దనబలముతోడఁ బారియందలములోనఁ

గమ్మవిలుకాఁడు రా మేనకావధూటి.

క. తానును దనఁచలికత్తెలుఁ

బూనుకొని విమానమెక్కఁబోవఁగనిలు మో

మేనక, యని కాళికముని
తో నరిగెక బొజ్జ గదల దోవతి వదలక.

గీ. అరిగి పయ్యెదకొంగు చే నదిమి పట్టి
యెట్టు వచ్చితి వని బున గొట్టుకొనుచు
నలుక నేమేమొ యునఁ బోయి యంతలోన
నతివనగుమోముఁ జూచి దీనతను బలికె.

సీ. ఇంతి, నీ వేవేళ నేమి గావలె నన్నఁ
దవ మెల్లఁ జెటిపి నీతలఁపుఁ దీర్తు
నెలఁత, నీవొరుఁ గూడి నేడు గూడ దటన్నఁ
బాటి చుట్టును నీమవడుకయిల్లు
వనిత, నీవడుచుల కెన లేనికోపుల
చేరువ వేసి మెచ్చింతు నిన్ను
కలికి, ని న్నెవ్వరుగా దన్న వారితోఁ
జే సాచి జగడముల్ నేయఁ జొత్తు
నింత దయవాఁడ నగుటచే నంత కైనఁ
బూని పెద్దతనం బెల్ల బూదిఁ గలిపి
జవతపంబులు విడనాడి జడుఁడ నైతి
* వెలఁదికడ నీరు గానైతి పెట్టి నైతి.

* (వెలది నీకరి గానైతి పెట్టినైతి)

ఉ. అక్కట ! నీవు నన్ను విడ
నాడి చనం బడ మెట్టులాడె ? నే
నెక్కడ నిల్చు ; నిల్చి మఱి
యెవ్వరిఁ జూతును ; చూచి ప్రాణ మే
నిక్కము గాఁగ నేకరణి
నిల్పుదు ; నిల్చిన లాభ మేమి ? నీ
వక్కఱ కైనదాన వని
హా ! మది నమ్మితి దేహ మమ్మితిన్.

చ. ఒకరికే గాక పోతి నని
యన్నురు మం చన నింత యేల నే
నొక టని నీవు నొక్క టని
యున్న దె దేహము నీయధీన మం
చొకవగ పాపురావలుకు
లొయ్యఁ జెవిం జొరఁ జేసి తొమ్ము తొ
మ్మొకటఁ గదించి చన్నఁగవ
నొత్తి చుట్టుక్కన మోవి నొక్కుచున్.

గీ. వంత విడు నేడు రే పట వత్తు ననుచుఁ
గొంత లాలించి తేలించి కుస్తరించి

మునిజనవిరించి మరలించి ముదము గాంచి
మేన బోటులుఁ దాను విమాన మెక్క.

చ. మదనుఁడు తోడ రాగఁ బవ

మానుఁడు ముంగలఁ బోవఁ జంద్రుఁడు
బవరక యింత నంతఁబయి

పాటున క్రమ్ముక రా వనంతుఁ డా
మదళుకశారికాపిక న

మాజముతో నెలగోలు గాఁగఁ బో
నదె యిదె యంచు నాబదరి

కాశ్రమభూమికిఁ జేరి రయ్యెడకా.

క. ఒకగుజ్జమావిక్రిందను

మకరాంకునితోడఁ దాను మంతనముగ మే
నక కొంతసేపు యోజన

ప్రకటించి, దృఢీకరించి, వచరించి వెనకా.

గీ. చెలియకైదండ గొని లేచి బలము నీవు

నిలిచి రమ్మని మరుని కన్గిటి బోటి

తానుఁ దనమేళమును గూడి తపసిపల్లె

నల్లనల్లనఁ జేరఁ బో నాడ నాడ.

సీ. అలదేవపూజకై యగ్రోదకంబులు
 గొనివచ్చు నేనుఁగుగుంపుఁ జూచి
 మొనసి పార్థివలింగమునకు మెత్తనిమ్మత్తి
 కలు మోచిచను పందికడుపుఁ జూచి
 హరినమర్పణకు నై పరివర్షఫలరాజ
 వెనఁ దెచ్చుభల్లుఁకవితతిఁ జూచి
 గుమిగూడి శివపూజకొఱకు దూర్వాంకుర
 మ్ములు దెచ్చులేటిపిల్లలను జూచి
 వెఱచి తల యూఁచి యకార యీవంతవగలు
 కన్నవిన్నవి గావు లోకంబునందు
 నన్నిచట నేమిగూఁ జేయనున్నవాఁడో
 దేవుఁ డీకనేటి కని మేనకావధూటి.

క. అటచని ముందటఁ గనె నా
 వటమగు నొకవటముక్తింద వాడినయొడలున్
 గటిదాఁక ప్రేలుజడలున్
 జటిలినమైబూదిపొడలు చెలు వగుతపసిన్.
 క. పొడగని గడగడ వడఁకుచుఁ
 గుడియెడమల మెలఁగువడఁతిగుంపులఁ గేల్

గడ కనిది నిలిచి యించుక

తడవు విలోకించి యిది గదా తపమన్నక.

ఉ. మానము తొమ్ములోనిలిగు

(మానము నందపు మేనినిగ్గు) సి

గ్గునినమోము మై కదల

కుండుదృఢం బర మోడ్పుఁ గన్ను లా

రా ! నుతియింపఁగా వశమె

రాజకుమారకుఁ డౌట నంత ము

ద్వైతతపంబు చేసెడి న

యారె యొయారము (మీఱనీవిధిక)

సీ. సొగసైన నామోముఁ జూడఁగల్గినఁ జాలుఁ

గలువతోఁ డున్నాఁడు కడమ కెల్ల

నునుదావియూర్చుముల్కొనఁగల్గిననుజాలుఁ

బవమానుఁ డున్నవాఁ డవలి కెల్ల

గఱకుచూపు లెఱుంగఁ గల్గినఁ జాలును

గొనితూపు లున్నవి. కొదవ కెల్లఁ

నింపుఁబల్కుల నాలకింపఁ గల్గినఁ జాలుఁ

జలుకచా లున్నది వెలితి కెల్ల

సనుచుఁ దలపోసి తత్తరంబును దలంకు
నయము వినయంబు దోఁపఁ బంతంబు చూప
సమయ మని వారివారి హెచ్చరిక నునిచి
ముకుళితాంజలి యై మానిమ్రోలు నిలిచి.

క. ఆటల పాటల మాటల

తేటల నీటులను వగకుఁ దేలేక వితా

పా టాయెఁ జెవిటిముందటఁ

జాటించుచు సంకువట్టు చందం బయ్యెన్.

మ. (అనునొందన్ మునుముంద గుబ్బుచను) లా

య్యారంబుగా గోళ్లచేఁ

గొని పో మీటుచు ముత్తైపున్ సరుల చి

క్కుల్ చక్కఁగాఁ దీర్చుకొం

చు నునుంజెక్కునఁ జేయి నేర్చి మొగమ

చ్చో వాంచి పాదాంగుళం

బున (నేలన్ విలిఖించుచాతపసి) మో

మున్ దినతన్ జూడఁగన్.

ఉ. అంతట దైవయత్నమున

సమ్ముని తెప్ప లొకింత విచ్చి గో

రంత ప్రపంచముం గనిన
నంతఁ దళుక్కనఁ చోఁచె మేనకా
కాంత వసిండిమేను గల
కాం (చిరవంబుని మేనివల్పు దా)
నంత వడికా ఘటించుతప
మాకరణిం ఫలియించెనో యనకా.

క. మగనీటా నగుబాటా
మొగమోటా లేక తపసి మురివపునవలా
నగుచిన్నలు బిగిచప్పులు
జిగికన్నులు (నరసి మురిసి జలజలఁ బడియెకా).

ఉ. పెల్లుగ గండుతుమైదల
పిండులు మ్రోసెను తూరిశాడెల్
గొల్లనఁ గేక వేసె నల
కోయిలగుంపులుఁ గూసెఁ జల్లనై
మెల్లన మందమారుతము
మీఁదికి దాసెను (మాటిమాటికి)
గొల్లలుగాఁ దవస్వి విరి
గోలల నేసెను మారుఁ డయ్యెడకా.

క. వెడవిలుతుం డప్పడతుక
 కుడియెడమల బెళకి చూచు కులుకుంజాపుల్
 విడి సురియలు గాఁ గొని ముని
 పడఁ బొడుఁడని(యాననైన్యపటలికినొనగెక).

ఉ. క్రమ్ముల సొమ్మసిల్లి నృప
 కుంజరమాని యొకింత లోన ధై
 శ్యమున నేడ చేరి విన
 యంబున మ్రొక్కి నుతించువేలుపుం
 గొమ్మను జూచి యోకులుకు
 గుబ్బెత, యెవ్వరి దాన వీవు నీ
 విష్ణెయి నన్ను నొంచుటకు
 నేమికతం బెఱుఁగింపు మం చనక).

గీ. కొప్పు చక్కంగ నొత్తి ముంగురులు దువ్వి
 జాటుపయ్యెడ నవరించి జగ్గు మించి
 మెఱుఁగుకమ్ములు తళుకుముంగరయుఁ గదల
 మొలకచిటునవ్వు గులుక నా కలికి పలికె).

ఉ. ఓమునిరాజ చంద్ర జగ
 దున్నతనన్నుతక్కిసాంద్ర యె

నే మని పేరు నేనె వది
 యింపుదు మేనక యందు రందఱుకా
 శ్రీమహాసీయుఁ డైననుర
 కేళిరుకొల్వున నున్నబోగవుం
 దామరసాక్షులం బిరుదు
 దాల్చినదాన జగం బెఱుంగఁగఁ.

సీ. నలువ దా నెక్కునందల మంపి పిలిపించి
 పీణియ నాచేత విన్నమాట
 హరుఁడు నే వినిపించుదురుపదానకు మెచ్చి
 తొడమీఁదఁ గూర్చుండు మనినమాట
 హరి పిల్చి నాచేత నభినయంబును జూచి
 తనయొద్దఁ గొలుపుండు మనినమాట
 నారదపర్వతుల్ పోరి తా లయకోస
 మై తారతమ్యంబు లడుగుమాట

మున్ను వినియుండురే కదా నన్ను నేనె
 పొగడుకో రాదు గాక యోవుణ్యమూర్తి,
 యమరనాథుహుజారుపాత్రముల కెల్ల
 గుండెలో గాల మనిపించుకొంటి నేను.

క. వెంబడి నావయి మాతృ
 ధ్యంబులు పెరుగంగఁ గూడి రంభాదినతుల్
 తుంబురునిం బిలిపించిన
 తంబుటయును దాను నతిముదంబున వచ్చెన్.

ఉ. వచ్చిన నచ్చరల్ వడిగ
 వానికి బోధన నేసి కొల్వనం
 దెచ్చి ప్రతిష్ఠ గా నిడిన
 దేవర, యే మని విన్నవించెదన్
 ముచ్చట దీర రక్తిగొన
 ముద్దులు గుల్కఁగ గోటివాద్య మే
 యొచ్చెము లేకయండ మఱి
 యున్ మఱియున్ వినిపించె వింతగన్.

చ. ఘనమును రక్తియుం దొలఁకఁ
 గాఁ దగుగీతములుం బ్రబంధముల్
 మునుపుగ రాగముల్ పదము
 లుంబయిమీటు (ఱు)పొలంబుఁ దెచ్చుచో
 మనమున మెత్తుఁ గాని యొక
 మాటును నేఁ దల యూఁచ నైతి వెం

టనె మటి మాట మాట జగ

డంబు ఘటించెను నాకు వానికికా.

క. నీ వెంతని నీ వెంతని

దేవేంద్రునిసముఖమందుఁ దీరనిపో రై

యావేళఁ బులిమి పుచ్చుక

నే వచ్చితి నాదువెంటనే తుంబురుఁడుకా.

ఉ. ఇంటికి వచ్చి యొంటిఁ బడ

కింటను నన్నుఁ గవుంగిలించి నీ

వంటిరనజ్జరాలిని ది

వంబునఁ గాన నిఁకేల నన్ను నీ

బంటుగ నేలుకొ మ్మనుచుఁ

బైఁ బడ బైపయి నున్నదాన నై

యొంటను నేనునుం దగిలి

యొంటిని జంటగఁ గూడి వానితోకా.

క. గాయకుఁ డాటను రతులం

గాయకుఁడై మిగులఁ గళలు కరఁగించుచు నా

కాయం బెల్లను దనకడ

కాయంబుగఁ జేసికొనియె నది యేమందుకా.

ఉ. వలపుల కేమి ముం దెఱుంగు
 వారికి నూరికిఁ గాక పోతి ర
 చ్చులఁ బడి మేలువాఁ డనఁగఁ
 జాలినకాశికమానితోఁ గడున్
 బలుకనె సైఁచ దాయె నట
 పల్కఱు చూచి నహించ లేక నై
 నలుగురు మండి మండిపడి
 యమ్ముని యూఁడక వాడు కిట్లనన్.

ఉ. ఓసి దురాత్మురాల, తప
 మూరకె బూడిదపాలు చేసి నీ
 వాసము చేరి నిల్చి యొక
 వాసికి వన్నెకుఁ గాక పోతి నీ
 దోసము గాదు నీకుఁ గల
 తుంబురుపొంగణఁగింప కున్న నీ
 దోసమె కాశ యం చలుక
 తో నొకతోయముగాఁగఁ జూచుచున్.

గీ. నేడుమొదలుగ నెవ్వనితోడనైనఁ
 బలికితేనియఁ బ్రాణాన కలుగువాఁడఁ

గాక యొకఁడు వహించుకోఁ గలిగినేని
యెన్ను మా బ్రహ్మ నైన నిట్టట్టు నేతు.

క. అనుమాటలు నవనవగా

వినెనో వినలేదో. యంత వీధులలోనకా

జన వెఱచి యొడుగసాగె

బనివడి తుంబురుఁడు దొంగబంటుంబోలెకా.

సీ. ముచ్చటకైనఁ దుంబురుఁడంచుఁ బేర్కొన్నఁ

గినుక నాఁటికిఁ బ్రాణమునకె తెగును

తంబుట గోటివాద్య మొకింత విను మన్న

నిల్లె బెదరంగ గల్లురు మను

నుబునుపోకలకు నై యున్నురు మన రాదు

దయ యంచు నాఁ డనర్థంబు సేయుఁ

బొటించి విరహంబు పదము పాడంగ రాదు

తీరనిపోరు నలేతిండి సేయు

గడియసే పిందుకొలుపునఁ దడయ రాదు

చెట్టపట్టుక బాసలు సేయు మనును

కంటికిత వైనవారితోఁ గలయ కుండ

నొంటి మఱి కాపురానకు నుండవలసె.

గీ. పోటుబంటులు కోటానకోటు లోకటఁ
గ్రంధుకొని నందడిలునాడుమందిరమునఁ
బామువలె మాని యెన్నఁడు పాదుకొనియె
నదిమొదల్ పోతుటీగయు మెదలదయ్యె.

మ. ఒకనాఁ డాబలభేదికొల్పునకుఁ దా
నొంటిం జనం ద్రోవఁ గా
చుక పొం చుండినతుంబురుండు నవగా
నూచించినం జూచి యిం
చుకనే పూరక బెండుబొమ్మక్రియ న
చోచి జబ్బుగా నిల్చి ని
ల్వక పై వ్రాలితిఁ గ్రాగి యున్నతను వె
ల్లం జల్లనై జా మ్మనకా.

ఉ. వాడును గొగిలించుకొని
వాడినమో మెద మోపి కొప్పునం
గూడఁగ ముంగురుల్ గొనబు
గోళ్ళను దువ్వుచు నామనం బిడం
జూడఁ గరంగు చున్న దను
చుం గరముం దనఱొమ్మ నేర్చి మ

ల్లాడుచు నెంత చేసె ముని
హాయని నా కనియెం బ్రియంబుగక.

ఉ. మేనక నిన్నుఁ బాసి యింక
మే నకటా నిలువంగఁ జాలనక
గానక నీవు తాళ వటు
గాన కడుక సాగ సైనవేడుకక
మానక యుండకుండ నవ
మానకరుం డగుదుష్టమాని కో
పాన కడంగి నీపెదవి
పానకముం జవి చూపి తెంతయుక.

నీ. సత్యనంధుని హరిశ్చంద్రునంతటివాని
మాలను గొలిపించుమంతు గాఁడె
నారదమానియంతటివానిఁ జెలిచేసి
బిడ్డలఁ గనిపించుపెంకె గాఁడె
తనుఁ గన్నబ్రహ్మయంతటివాని నృప్తికిఁ
బ్రతిస్పృష్టి కల్పించుభ్రష్టు గాఁడె
యిదిగో యీయున్న దేవేంద్రునంతటివాని
దూఱు నేయ ఘటించుద్రోహి గాఁడె

రాచపు ట్టను పేరుమాత్రంబ కాక
 నమయమున దుష్టమాంసము సాగమెనవు
 నీవు విడిచిన వాడు నిక విడువఁ డింక
 వానిపే రైన నుడువండు వానవుండు.

క. నను వలసియున్న గాధే
 యని నే స్తము విడువ వలసి యున్నను నీకుక
 వినిపింతు నొకయుపాయము
 వనితా, కడతొలఁగియుండ వలెఁ బదిపూటల్.

చ. తొడిబడి యేడ కేఁగినను
 దోడనె వాడును రాక పోవఁ డె
 య్యెడఁ జని యున్న నిన్ను వహి
 యించుకొనం గలవానిఁ గాన మా
 పుడమి భరించునశ్వపతి
 పొంతకుఁ బొమ్మలఁ డైనఁ బూని నిక
 విడువక వీరతో వెనుక
 వేనుకొనం గలఁ డెంచి చూచినక.

గీ. శాంతి నెప్పుడు బడరికాశ్రమమునందు
 నుచితభక్తిఁ దపోవృత్తి నున్నవాడు

గరుణ గలవాడు సత్యంబు గలుగువాడు
పా మ్మని వచింప నింటికిఁ బోవకపుడు.

చ. కట్టినకాసెతోఁ జిటులు

గంధముతో నరవాడుపూలతోఁ

బెట్టినసాముతోఁ జెమట

వెట్టినకస్తురిజాటుబొట్టుతోఁ

బట్టినబొటితోఁ దొడుగు

పావలతో నొరుతోడఁ దెల్ప కే

నిట్టె బిరాన వచ్చితి నిఁ

కేకరణిం గరుణించి ప్రోచెదో.

క. శరణాగతరక్షామణి

బిరుదాంకా భామినీనవీనమృగాంకా

కరుణింపుము నాతహతహ

మఱిపింపుము కినుక లేక మన్నింపు మొగి.

క. విశ్వమున నీనమానము

విశ్వామిత్రుం డటంచు వినుతింతురు గా

నశ్వపతిస్యవతి వర, మ

ద్రేశ్వర, ప్రాసాన కందురేము కపింద్రుల్.

చ. అని చిటునవ్వు నవ్వి వని
తా, యిది యెంత ప్రయోజనంబు నికా
గనుఁగొనఁ జూడఁగాఁ గలఁడె
కాళికుఁ డియఁ దలంకు మాను మే
యనువున నెన్ని నాళ్లు మన
నైన సుఖంబుగ మావనంబునకా
గొనబున నుండు మేవనుల
కుకా విడనాడ మరాళకుంతలా!

క. ఇం దుండు మనెడునందునఁ
జెందోవతూపులను రెండుచేతుల నిండకా
గ్రొంపలిరాకుజరాదొర
ముందు వెనుకదోచకపుడు మునికళ గొనఁగన్.

చ. కలికి నెగాదిగకా గని యిఁ
కం దవముం జప మంచు ఛాందసం
బులు తల పెట్టినం మనసు
ముందటిరీతిఁ దడేకనిష్ఠ మై
నిలువదు తీరినప్పటికి
నేర్చుగతికా దప మోపినంతయుకా

నలువఁగ వచ్చు నీవనిత
నాటికి వచ్చునె ప్రాణ మిచ్చినఁ.

చ. నెవమునఁ బూర్వజన్మమున
నేను ఘటించుతపఃఫలంబు గా
కిపు డొనరించునట్టితప
మింతటిభాగ్య మొనంగ నేర్చునే
తపమును సంధ్యయుఁ జపముఁ
దానము దానముఁ జేయు తెల్ల నీ
చవలమ్మగాక్షి లేచిగువు
చన్నులఁగొన్నెల నుంచనే కదా.

సీ. ఈకాంతచిగురుమో వినుమౌత చవిగొన్న
నమరేంద్రతోడఁ బోరాడ రాదె
ఈబోటిచుటుకుచూ పేపాటిపాటిన
నించువిల్తునిఁ గలహించ రాదె
ఈచానలేటవ లేమైన దొరకిన
బ్రహ్మతోడను వాడువెట్టరాదె
యీలేమ పసిఁడిమే నెన నూనఁ గల్గిన
హరికిఁ గొలారిక మంచ రాదె

దీనిఁ బొనఁగించి బిగువునందిట గదించి
కళలు గరఁగించి చొక్కించి గారవించి
మిగులఁ దేలించి లాల్చించి వగలుమించి
పంత మలరించువాఁడు సాభాగ్యశాలి.

చ. అనువుగఁ బంచభక్త్యవర

మాన్నము లుంచి భుజింపు మన్న నొ
ల్లనియవివేకి యేజగము

లం గలఁడే తనపాల్చిదైవ మీ
వనితను జూపి యింకఁ దడ

వం బని లే దని కొంతతత్తఱం
బును దమకంబునుం బొడమ

మోహమునం జెలిసోడ నిట్లనుకా.

చ. చిలుకలకొల్కి, మా కొకవి

శేషము తోఁచెను నీవు తెల్పు వ
ల్కుల నల గాధిరాజుకొడు

కుం భ్రమియించినదాన వీవు నీ
జిలిలిమాటలుం సొలపుఁ

జిన్నెలు మ మ్మిఁక నేమి నేయునో

తెలియదు నేడు నన్ను గడ

తేర్పుము నేర్చిన నేర కుండినా.

క. మెప్పుగ నినుఁ గాపాడుట

కొప్పితిఁ బావమును బుణ్యమున్నది నీచే

నివ్వడు తుంబురు నీడకుఁ

దెప్పించు మటన్న మేము తేలేము నుమీ!

చ. అని యొకచిన్నిముద్దులయొ

యారపుపాదపుఁదేటనవ్వుతోఁ

గనుఁగొన ముర్దు ముంగరయుఁ

గమ్మ తళుక్కన మోముఁ ద్రిప్పి వ

చ్చినపని చూడఁగాఁ గడమ

చేసెద రార బళా యటంచు సి

గ్గున నడయాడుదానివలెఁ

గోమలి యవ్వల నివ్వలకా నిలకా.

క. తిలకించి తపసి ముఱిపెము

తిలకించిన నారువోయతీరున మేనుం

బులకించిన నిలఁ జాలక

పలికించెద బోటి ననుచుఁ బదరుచు ననియెన్..

గీ. దాచ నేటికి బోటి, నిజ జూచినపుడె
యిదిగొఱుడుము సాత్వికం బుదయమయ్యె
నుదతి, రాజన మింతగాఁ జూప వలెనె
యింత చేరియుఁ దామన మింత యేల ?

నీ. చెలియ, వాతేటతేనె చిందిపో నంచునో
నో రూర నొకపల్కు నుడువ వేల ?
పొలతి, నీచూపుఁదూపులు దుయ్యునంచునో
సాగనుఁగ్రీగంటను జూడవేల ?
యింతి, చక్షుజ్జ్వల లెగసిపో నంచునో
సురమున నడ్డకే లుంచ వేల ?
తరుణి మారుని యేటు దాఁకు నటంచునో
నిలిచినచో నింత నిలువవేల ?

కాంత, జడుఁ డటంచునొ న న్నొకింత యైన
నించువిలుకానిరతిఁ గరుణించ వేల ?
చామ, యిదిబై లటంచునో సైగఁ గాఁగఁ
గపురపుటనంటిచాటు కేఁగంగ నేల?

శ. కాకమదిలోనికోడె

మాకుం దెలువంగఁ గలది మఱి యే మైనా

యేకాంత మొకటి గలదో
కోక స్తని దెలుపు మనుచు గొబ్బున లేవక.

చ. కదలిక చూచి నాతలఁచు

కార్యమ దార ఫలించె నంచు నా
మదగజయాన లేనగవు

మాటికి మోమునఁ దేట లీనఁ దా
నెదురుగఁ జేరి మీర లిది

యేమి తలంచితి రింతకంటె నా
మది గల దైన నే వెఱుతు

హానులతోడుతఁ బొందు నేయఁగక.

చ. నునుమును పెండు లేనిప్రియ

ముల్ నవరించి యొకింత లోఁగినక

వెనుక దిశించి చూడ రవ

నిక మగవారల నమ్మరాదు నా
మనమున నంతగా వలయు

మాటలు గల్గిన నేటిమాత్ర మా
ననవిలు కానికేళికల

నక మెఱయించెద నంచు సిగ్గునక.

చ. కులుకుచు మోము వాంచు నదె
 కోపము చేసెదవే యటంచు మై
 పులకులు వోవఁగాఁ జూచుక
 ముం గొనగోళ్ళను సోఁక నొత్తి చె
 క్కులు కబళించి ముద్దు గొనఁ
 గొంకుచు నల్దెనఁ జూచి యంతటకా
 నిలుపునఁ గొగిలించుకొన
 నిల్వక యమ్మనిరాజు వేడుకకా.

ఉ. పాయనికొఁగిటకా రవిక
 పక్కున విచ్చినఁ జన్నుదోయి కే
 ల్దోయిఁ గదించి చొక్కి యటు
 తోఁచక తూఁగెను మోహవార్ధి నా
 చాయ మునుంగ కుండిన వె
 ను దరిఁ జేరునుపాయ ముంచి నం
 దీయనికుండ లానుకొని
 యీఁదుచు తేలుచు నున్నపోలికకా.

ఉ. అంతట తాళలేక యొక
 యందపులేఁబొదరింటిలోని కా

యింతిని సమృతించుకొని
 యేగి ముదంబున రాజయోగి యే
 కాంతము గాఁగఁ గ్రంజిగురు
 టాకుమిటారపుశయ్యమీఁద న
 త్యంతవినోదవైఖరుల
 నందుచు నిండిన వేష్మఁ జెందుచుకా.

సీ. నుదతి బాగా లీయఁ జొక్కు పుట్టు నటంచు
 విడువక పుక్కిటివిడెము వేడుఁ
 గలికి ముద్దు లొనంగఁ గాఢ తీటదటంచుఁ
 గమ్మవా లెఱపానకంబు వేడుఁ
 గొమ్మ లేజనుదోయి జొమ్మునఁ గదియింప
 మనసు నాటఁగఁ గ్రుమ్ము మనుచు వేడు
 బాల కేళికిఁ దన్నుఁ బ్రార్థింప మఱచిపో
 యితి నంచుఁ బుంభావరతికి వేడు

నువిద చెవిలోనఁ గవకివకవలు గొణఁగ
 నతివ, యిది మాకు నేర్పు మటంచు వేడు
 మగువ కళ లంటఁ గరఁచి యేమరలు నేయ
 నబల, యిది యేమి చేసితి వంచు వేడు.

క. ఈలీలఁ జగురువిల్తుని

కేళిం బెనఁగొనుచుఁ గెరలి కిలకిల నగుచున్

సోలుచు శృంగారాంబుధిఁ

దేలుచు రమియించి తనివి తీరక యంతన్.

సీ. పలువనిపలుపుగాఁ బటచినవిరులచేఁ

బెనుపైనపొగడనంపెగలనీడ

నేడాకనంటుల కిద్దరద్దరి మోయు

పువుఁదేనెవాడచేరువలచాయ

మల్లెతీవల నల్లిబిల్లిగా నల్లిక

యింపైన లేఁ బొదరిండ్లలోనఁ

జలువ తెమ్మెర నించుకలువపుప్పొక్కచే

నీ పైనయినుకతిన్నియలచెంత

నాడ నీడను వేడుకఁ గూడిమాడి

యచట నిచటను దమిత్తోడ ననఁగి పెనఁగి

నక్కడిక్కడ మల్లాడి యలసిఫాలసి

యదియ వైకుంఠ మై యుండె నంతలోన.

మ. నునుపుంజెక్కులఁ గ్రమ్ములేఁజెమటబిం

దుల్ బాల్చి గోటం జటు

కుక్కనఁ బోఁ మీఁటుచు జాటువయ్యెదఁచెఱు
గుల్ చక్కఁగా నొక్కి చె
క్కిన ముంగుచ్చెలకొంగు దీసి దగఱోఁ
గెంగేలఁ గీలించి మో
హించందంబున నొక్కబోటి యటకై
యేతెంచె శీఘ్రంబుగఁ.

గీ. బ్రమసినటు లున్న మేనకావ ద్దముఖికి
మ్రొక్కి నవ్వుచుఁ గొప్పలోఁ జెక్కుకొన్న
కాకిత మొసంగ శిరమునఁ గదియఁ జేర్చి
యంత గోట లకోట యొకింత విచ్చి.

క. వేయుంగన్నులవేలువు
నేయసిఖా చూచి ముద్దుచేతులచే నా
రా యిది దేవశిఖామణి
చేయుసిఖాయనుచు మెప్పు నేయుచుఁజదివెఁ.

సీ. శ్రీమత్తమదేవసింహాననాధ్యక్ష
చతుస్సహస్రకటాక్షజాల
వీక్షణాలంకార దక్ష రాక్షసశిక్ష
ణ భువనత్రయరక్షణప్రభావ

వైభవనిధి యైనవాసవుండు బిరుదు
 పాత్ర నీమేనకపాలి కనువు
 పరమాణు విది నిన్న బ్రహ్మ విశ్వామిత్రు
 నాడకుఁ బిలిపించి యతనిమీఁద

ముట్టినపిరాదుచేఁ దనముదల లేక
 నాకమున కేగవలవ దన్నాఁడు గనుక
 జలబులిఁకఁగూడ దీలే(రోఖా)ఖచూచినవుడు
 వడిగ మాపాద మాన రావలయు నీవు.

క. అని మెల్లఁగఁ జదువఁగఁ జ
 ల్లనఁ దనడందంబుఁ గలఁగ నమ్మని ధరఁ దె
 వ్వున వ్రాలె మొగలిజంబువ
 గొని వెనుకై మరుఁడు కూలఁ గ్రుమ్మె ననంగళా.

ఉ. వ్రాలిన నవ్వి మంచిదయ
 వాడవు నేఁ డవురార వింత నీ
 పాలనె కల్గె నీసుఖము
 పాటిది కాదొకొ మానుఖంబు నా
 మేలి మొకింత యైన మది
 మెచ్చవు నే నిలు సేరఁ గల్గుటే

చాలు నటంచు నెంచవు వి

చారము సేయుదు రయ్య, యియ్యెడక.

చ. అడలకు మింక నీవలసి

నవ్వుడు వ్రేలెడుచీటి పంపినక

దడయక వచ్చెదక నిజము

నమ్ముము నెమ్మది నంచుఁ జేరి తా

నడుగులమీఁద వ్రాలి విన

యమ్మన నిల్చినఁ గొంతసేపు తొ

క్కడఁబడి నవ్వుతో నొకవ

గం దలఁ యూఁప నదే నెవఁబుగక.

గీ. మరలి ముసిముసినవ్వుతో మరుఁడు దాను

నొకవిమానముపై నెక్కి యున్నవారిఁ

గూర్చుకొని వాసపునిండుకొలుపు కేఁగి

యంతయును దెల్పి బిరు దందె నచట మేన.

క. ఇచ్చటను రాజమునివరుఁ

డచ్చటఁ బో నిలువ లేక యది చేసినయా

తచ్చనలకు మచ్చికలకు

ముచ్చటలకు నదియెలోకముగఁ బరవశుఁడై.

నీ. తాన మాడుటె కాని మానె నంకల్పంబు
 నీళ్ళు చల్లుటె కాని నిలిపె నంధ్య
 వ్రే లెన్నుటె కాని విడుపుచేసె జపంబు
 తడవు మ్రొక్కుటె కాని విడిచె భక్తి
 ముక్కు వట్టుటె కాని గ్రు(డ)క్కె నోంకారంబు
 మాన మొందుటె కాని మఱచెఁ దెల్వి
 కన్ను మూయుటె కాని కనఁడు లో లక్ష్యంబు
 ధ్యానించుటె కాని యాఁచెఁ దపము

కోర విన సోఁకఁ గన రుచిగొనను మూరు
 కొనను మానియు మేన పల్కులును మేను
 రూపు వాతెఱ మైతావి దోఁప మనము
 చెవియొడలుకన్న జిహ్వనాసికయమఱచు.

క. కొందించి నిలుప మన సా
 పంచేంద్రియములనుగూడి బయల్పెదుముకక
 మించినచలమున మదిగుది
 యింఁచె వశవర్తిగాఁగనింద్రియములతోక.

చ. చెదరక తొల్ల నొక్కటిగఁ
 జెల్వపయిక మది వాఱఁగాఁ జూచి

యది యిటు త్రిప్పినేర్పున ని
 జాంతరలక్ష్మ్యము నందుఁ గూర్చి యా
 పాదలికచేత వాయువులఁ
 బూరకరేచకకుంభ కంబులం
 గదలిచి కుండలిక బొడవు
 గా నిగిడించి తదేకనిష్ఠమై.

క. పొందుగ పోడశపద్మము
 నందు మదిం దగులువటిచి యానందముతో
 నందుంచినసావిత్రిని
 జెందుచుఁగొన్నేండ్లు తపము సేయుచునుండెన్.

సీ. నిక్కి యించుక మేను నిగిడించి నిలుచుచోఁ
 బటపట బ్రహ్మాండభాండ మగలుఁ
 గుంభకంబున నొడలో కొంత యుబ్బించుచోఁ
 గటకట దిక్కులు పెట్టిలి పడును
 పట్టఁ జాలనిచూపు లట్టిట్టు పఱచుచోఁ
 జటచిట నడ వెల్లఁ జమిడు మందుఁ
 బట్టి విడ్డుచు నట్టె నిట్టూర్పు పుచ్చుచోఁ
 గిటగిటఁ గొండలు గిట్టఁ దిరుగు

నట్టి ఘోరంపుడవము నావుట్టు మొదలు
గట్టిగాఁ జూచియును గాన నెట్టియెడల
నిట్టియెడ నేను బోవ కున్నట్టులై నఁ
బుట్టు వింత యటంచుఁ దా నట్టె యవుడు.

మ. ఒరపుండెల్ల నిముఁతైపునరులతో

నొయ్యారపుంజూపుతోఁ

గరఖట్వాంగగదాత్రి శూలమణిధ

క్కాఖడ్గగుచ్చాభితో

విరులం జెల్వగుకొప్పితో హిమము తీ

వింగెల్వ నొవల్వతో

నరి మధ్యాహ్నమువేళ రా జమునికిన్

సావిత్రి ప్రత్యక్ష మై.

శ. నిలిచిన లోపలిచూపును

వెలిచూ పొక టైనఁ జూచి వేడుకపడుచున్

జెలఁగుచు మ్రొక్కిన లె మ్మని

పలుమఱు దీవించి దేవి పలికెం గరుణన్.

గీ. తపము చేసితి వింత సంతానకాంక్ష

బ్రహ్మవాసినవ్రాత తప్పంగఁ జేయ

నొకరివశ మానె యెం దైన నోన్మపాల,
కన్య నే నిత్తు నావంటిధన్య నొకతె.

క. శతపుత్రలాభ మజ్ఞెను
నుతఃగరుణనుగొనుముగొనరజూడకుమితనా
నతి కిడుము నాదుపే రని
యతిముదమునఁ జనియె నంత నంతర్హిత యై.

ఉ. లేచి తపంబు నేఁ డిదె ఘ
లించె నటంచును మద్రరాజు రా
జోచితభూషణంబు లెద
నూని యనూనవిభూతిభాసితం
దై చతురంతయానమున
నచ్చతురంగబలంబు గొల్వ లీ
లాచతురాంగనాకలిత
రాజవిరాజిత మాపురంబొగి.

వ. ప్రవేశించి యంత మావంతుండు తెచ్చినయ
చ్చపుముత్యంపుజంపులం గనుపట్టినపట్టంపుటే
నుంగుపై నెక్కి సొం పెక్కి యుభయపా
ర్శ్వంబుల వింజామరంబులు వీవ ముందర

వందిమాగధజనంబులు కైవారంబులు సేయ
 నంచలంచలబంచమహావాద్యంబులు సెలంగ
 నుచితవాహనంబుల బంధువర్గంబులు రా
 రాజమార్గంబులం జని చని నిగనిగనిజాతిమ
 గరాతి యెక్కడపుచొక్కంపు కెంపుకంబంబుల
 నిద్దంపుమిద్దెల నబ్బురంబులగు నుబ్బుచప్పరం
 బులం దళితశ్రీనుదంతంపుబొమ్మలచెంతలవిత
 వగల తొగల తెగలరాజాజగతులం బఱచి
 నబురుసానివాసుల నిరుగెడల మెఱయుమిటా
 రంపుసూర్యపుటంపు బలుదిండ్లునిండుతలగడల
 నొఱుంగు మెఱుంగుజోడులు వీణలు కడ
 నిడి వెడవిలుతుండు తెగ నిండం దిగిచి విడి
 చినయరచందురువాతి పసిండిములుకులజగ్గున
 దిగ్గనంగులుకు మేనులుం గలికి నెన్నుదురులుం
 దళుకుదళుక్కనా బిఱబిఱ సోరణగండ్లపజ్జ
 లం జేరి కలువతోరణంబులవెంటం జంటతో
 రణంబులుగాఁ జూచు వారిచూపుల కెదురు
 కోలు పంపినపెంపున గుంపులకు నిగిడి
 చూచుచు, నిచ్చ నిచ్చలు మెచ్చులు చెచ్చు.

మోచ్చు పచ్చరాగచ్చుల నిచ్చలంపుబచ్చి
 పచ్చికల తచ్చలాడుగోడల నాడనాడ వ్రేడ
 లతో జలక్రేడ లాడు గొల్లకా వుప్రోడచేడి
 యలు విడిచినమడుంగులు దొంగిలి చన్న
 పొన్నతుదనున్న వెన్నునిచిన్నెలం బిత్తరిల్లు
 చిత్తరువుల గొత్తగొత్తగా నత్తించిన ననలగు
 త్తుల మత్తిలి యల్లనల్లన నల్లిబిల్లిగా నుల్ల
 సిల్లి తేటిపిల్లల పెల్లురవంబులకు వియ్యంబు
 లగు శుక్రులం బొబ్బుచు దంబుజలనాదంబుల
 కొద్దిక లగుమద్దెలల సద్దులన ద్దణచి ముద్దులు
 గులుక నజ్జగజ్జయలనినాదంబుల వినోదం
 బులు మోదంబు లాపాదిన మించునబ్బు
 రంపు సిబ్బెంపుగబ్బిగుబ్బెత లుబ్బున నాటక
 శాలలు వెడలి యలరువిలుతుండు కాలి
 గొలుసులకా దెప్పునం దప్పించి విడిచిన
 కొమ్ముగత్తులం గలమదము నేనుంగుల తెఱం
 గునం గట్టినచనుకట్టులం బిగువుఁ బుట్టించుక
 నొకరి కొకరు మునుకొనినడవం దడఁబడి
 యడుగుల నెడనెడల జేరాడుగజ్జయలచేరు

లతో నీలంపురవలజాభువాఁ బోలుతలుపుల
 కెలంకుల నిలిచి తొంగి చూచి సిగ్గు సిగ్గునన్
 గిటుక్కన మల్చిన నవ్వాకిళ్లవే గుంచిన
 బాగున మనం బించుకించుక నిలుపుచు, జంట
 జంట లై యొండొంటికంటె మిన్నంటి నిగిడి
 యుండువసిండికుండలనొప్పు లుప్పతిల్లుగొప్ప
 కప్పురాయుప్పరిగలతోగరుచిగురుల మిగుల
 నగువగువగలఁ బగడపుజిగిమెఱుఁగులఁ బర
 గుతెరచవికల మరకతపుతిరుగుతెరుగుల సాగ
 టాలాడుమెఱుంగుబోడు లేను గలిచితి నేను
 గలిచితి నని గ్రక్కుగ్రక్కునం బక్కిరారాచె
 క్కడంపుమెట్ల నేట్లు పడం బడిబడిఁ దిగుచు
 మెచ్చు దెచ్చుకొన్న మేనకమీఁది మచ్చరం
 బునం గ్రచ్చుట నచ్చటఁదిగి వచ్చినయచ్చ
 రమచ్చెకంటులచొప్పునం దప్పక చూచు
 తెప్పవిప్పుగొప్పకన్నలుం దప్పు లేనియొప్పు
 లుం గలిగి గుప్పుగుప్పున నిలువ మెప్పులు
 గొనుచు, నక్కడివలెఁ జిక్కుపడననునిక్కునం
 దల యూఁచుచు, గుజ్జలేమావిజో పంబులం

బింపిర్భుగూము చిలుకగుంపుల పెంగూతలకా
 జెంగాపుల సింగారించినబంగారపుంగురుంజుల
 కొమరుప్రాయంపు సిద్ధెంపుగబ్బిగుబ్బల బిహ్బి
 కవతులు తళతళలు కులుకు జలుగుబయ్యెద
 లు బొగరుజనుగవ లుబుక బిగియించి యిం
 చుక జాతిన యరవిడివిరవాజవిరులనరుల
 మరలఁ గ్రుమ్ముడులం దుఱుముకొని మిసిమివిన
 రుపసిండిగాజుల నెగంద్రోచుకొని కమ్మ చిమ్మ
 నఁ గ్రోవులంజమ్మకమ్మనివన్నీటికాలును బినబిన
 వినరి యొసఁగుగుబగుబవచ్చునగరుధూపధూ
 నుంబులకా బటికంపుఁబుటికల నించి చల్లు తెల్ల
 నిమల్లెమొల్లవిరులందా నవింపునంభిషేకజలం
 బులుంగట్టినపట్టంబును వేయువింజామరంబులు
 గాఁగైకొని నగుచు, మొల్లమొల్లన నునంగు
 మొగసాలఁ గడచి మరకతమాఁజ్యచాశచక్య
 నహవాననహకారదళ పల్లవతోరణరుభాస్తం
 భవిజ్యంభమాణ వినోదకాంచనసింహాసనం
 బగురత్న సింహాసనంబునం గొలు వై కూర్చుం
 డికొంతవడికిం గొలుపు డీటి మజ్జనభోజనంబు

లంగీకరించి మంచి జీవదంతంపుగీలుబొమ్మ
 చెక్కడపు జిగిబిగి పగడంపుఁగంబంపుఁ జామ
 బోదియలనీడల నైడూర్యంపు మేలిదూలపు
 సొగపువ్యరాగ దంతెల నూటికిఁటపచ్చరా
 రావిరేకపసిండితాకుల నిలుపుటద్దంపుఁగెం
 పుగూండ్ల రంజిల్లుచుట్టుబవంతి ముత్తైంపు
 జల్లులంబిక్కటిల్లుపడకయిల్లుఁజేరిహంసతూలి
 కాతల్పంబునం బవ్వళించి మాళవితోఁ దాను
 దపంబు సేయుట మొదలుగా వరం బొను
 గుట తువగా నంతయుం చెలుపుచు మదన
 కేళివినోదంబులం బ్రొద్దులు గడపుచుండ నంత
 సావిత్రివరప్రభావంబున నమారూఢగర్భ
 యగు నభ్యామినీమణిం గనుంగొని మనంబు
 నం బొంగుచు నారాజపుంగవుండు.

సీ. ముట్ట రా దని లక్కముద్ర లుంచినరీతి

నాతి, నీచున్నులు నల్లనయ్యె

గోరంట కుండఁ గంబూర గుప్పెనపోల్కిఁ

గలికి, నీచెక్కులు వెలకఁబాతె

భిక్షికి లించక యుండఁ బెంపు చేసినదారి

నారి, నీలేఁగొను మీటి బలిసె

నొక్కింత వేగింప నొల్లనిచందానఁ

జాన, నీకును నిద్ర చాలఁ బొడమె

నొకట రతికూజితంబుల నుగ్గడింప

నోవ ననులీల బాల, నిట్టూర్పు లొడవె

నీకు నలకేళిపైఁ బాళిలేకయున్న

నతివ, ముచ్చట గా మాట లొడరాదె.

క. అన విని పతిచతురోక్తుల

కును వనితామణియు నగుచుఁ గూరిమివలనక

బెనఁగొను తమిచ్చే బైఁ బడె

ననవిలుతుఁడు మొగలిపెట్టునం బైఁద్రోయక

నీ. మల్లాడి స్త్రాల్పాలి చల్లనియల్లికా

డలఁ బోలుకేలు మూపులకుఁ దాఁచు

కనీ దీర మన సారఁ గాఁగి లబ్ధక యున్నఁ

జెలువునిపై బోరగిలుచు వ్రాలు

నరుచి దీటంగ వాతెట యాని యా రార

చవు లుచు వెడ వెడ చప్పరించు

మణితముల్ సేవి నించు మంటి తావులుగ్రమ్మ
 నున్నురు మనుచు నిట్టూర్పు లూర్పు
 నొడఁబడిక లిచ్చుఁ దడఁబడి మడుపు లిచ్చు
 ముద్దులకుఁ జొచ్చు సుద్దులఁ బొద్దు పుచ్చు
 రతికిఁ జొరఁజూచు నోపక పతిని జూచు
 నా తగఁగ్భావరోధ యై యాపఁధూటి.

చ. కలసి రమింప లేనిమతి

కక్కుఁజిలిం బెనఁగొంచు నీగతిఁ
 మెలఁతుక కొన్నిప్రొద్దులు క్ర
 మింపఁగ నంతట నంత నంత ప్రొ
 ద్దుల నెల యైన మాళవికిఁ
 దోయజగర్భునిదేవినత్కృపం
 గలిగెఁ గుమారికామణి యె
 కానొకమంచిదినంబునం దొగిన్.

ఉ. పుత్రిక గల్గె నంచుఁ బువు

బోఁడులు దెప్పఁగ మద్రరాజు లో
 కత్రయ మేలినట్లు కుతు
 కంబునఁ గోఁచినవస్తుకొటి న

ర్వత్ర యోనంగి దేవిశృవ
వల్ల జనించుట నామపేరె సా
విత్రి యటంచుఁ బే రిడి భు
విఁ బెరుఁగఁ బెరుపొందె బాలయ్యఁ.

ఉ. బోటులతోడఁ దోయములు
బొమ్మలపెండ్లియుఁ బుట్టచేండ్లుఁ గో
లాటము* నమ్మనమ్ము లరు
గాటలు గుజ్జనగూండ్లుఁ దాటిచె
ట్లాటలు నిద్దతాండ్రమగ
నాటలు వెన్నెలగుప్ప దాఁగిమూఁ
తాటలు నాది గాఁ గలుగు
నాటల నాడుచు నుండె వేకుకఁ.

క. ముద్దించి తల్లిదండ్రులు
విద్దెలు నేర్పింప నకలవిద్యలు వచ్చెక
ముద్దియకుఁ బచ్చనిలుకాఁ
డద్దిర యన మెచ్చ వచ్చె యావనమంతకఁ.

సీ. పున్నమనాటి సంపూర్ణచంద్రునిరీతి
కళలు దేరఁగ సాగఁ గలికిమోము

* చెమ్మచెక్క.

మెఱుంగువెట్టి నమించుమించుటద్దముమాడ్కి

నీడ వాఱుగ సాగె నెలఁతఁచెక్కు

చికిలి నేసిన మారుచేలకోరులపోల్కిఁ

జాయ లూరఁగ సాగె నకియఁచూపు

పటిక నార్చిన గొప్ప పసిఁడికుండలభాతి

వన్నె మీఱుగ సాగె వనితచన్న

లారు పొడఁచూపె నడ మందమయ్యెఁగురులు

కొప్పునకుఁ గూడఁ గటిసీమ కుదురుకొనియె

నడుము కృత మాటదక్క నప్పడఁలి నిండు

ప్రాయమున నకలాంగనంపదలు గాంచె.

క. ఏణాక్షి తండ్రి పనువునఁ

బ్రాణసఖులతోడఁ గూడి పర్వతుచేతక

వీణానాదము నేర్చి ప్ర

వీణ యనం బొగడు గాంచి వేడుక నుండె.

ద్వితీయాశ్వాసము.

ప్రవధరింపుము పాండవేయాగ్రజానకు

ఋషివరుండు మార్కండేయుఁ డిట్లు లనియె

నటులు సావిత్రి సకలవిద్యలు గ్రహించి

తగినకాంతుని వరియింపఁ దలంచు చుండ.

శ. ఒకనాఁ డనుఁగుంజెలు లా

ముకురాననతోడ నందముగను వసంతం

బొకటఁ దగఁ గేలికావని

సకలంకం బగుచు నీమయావనముక్తియన్.

మ. పాలు పాండవజనుగుత్తులం దనరునొ

వృక్ష మ్రోచి నందంద తే

నెలు చిందున్ గలకంతరావముల నెం

తే వింతగాఁ బర్వు నిం

పాలయన్ నెమ్మి నటింప నైన నొకటే

యొ క్తంబు గా దింతకున్

ఫల మై యుండదె బోటి యాయినకర

స్పర్శంబు తాఁ గల్గినన్.

చ. అనుచు ననంగ నంగనల

యాచతురోక్తుల కెందు లేని సి

గ్గున మఱుమాట లేక చెలి

కొండొక సేపున కమ్మలార, గ్ర

క్కునఁ జని పూలుఁ గోనుకొని

కూడి కొలంకుల జల్లు లాడి యా

వనిఁ గలవిఁతఁ జూచి మఱి

వత్తుము వచ్చెదరే యటం చొగిన్.

మ. తథుకుంబావలుఁ ద్రొక్కి యొక్కనఖిలై

దండన్ జెలుల్ గూడ వే

డ్కలతో నేగె లవంగలుంగబదర్

ఖర్జూరజంబీరవం

జాలమందారరసాలసాలకదళి

చూతక్షమాహతభా

గలిసంగీతభరాభిరామ మగున

య్యారామమున్ జూచుచున్.

క. బోటులుఁ దానును బువ్వుల

తోటననలఁ జిదుము ముదముతో నేమేమో

సాటలు వాడుచుఁ బూవులు
గోటమీటుచునుదూటిగోయుచుమటియుకా.

సీ. ఏలయేలతమూల బాలరసాలసా

లముకొమ్మ కొమ్మ ఫలమ్ము లమ్ము
మేలు మేలును మేలు మేలునునాసనా

సరి నంట నంటకు సారె సారె
చాలుఁ జాలును నేల నేలఁగ నల్ల న

ల్లది దాని దీనిని నమ్మ నమ్మ
గోల గోలతనాల చాల నాలమునబ

న్నము రాఁగ రాఁగదే నవ్వ నవ్వ
చెలువ చెలువయ్యె బల్ పల్కు చిలుక చిలుక
వెలది వెలది నీకేఁగేల నలరునలరు
నెలఁత నెలతమ్ములే లేయొరులనిరు లవి
చెలియ చెలి యయ్యెనే నెమితలముతలము.

మ. అని నానాగతిఁ బల్కుచుకా విరుల నం

దం దంది నే ముందుముం
దని రాగిల్లుచుఁ గేల గిల్లుచును బా
గోతగ లుయ్యాలచె ల్వునఁ దా

రూఁగుచు డాఁగుచుక బొదలఁ బు
 వృందేనియల్ గ్రోలుచుక
 దనియం దేలుచు సోలుచుక నగుచుఁ గాం
 తల్ కాంతలై వింతఁగక.

మ. నును పుష్పాల్లొడలక దుమార మెగయక
 ముంగేల కంఠంబులక
 ననదండల్ మెఱయక గొలంకుదరిచెం
 తక రంతులక జేసి రాఁ
 గనువిల్కఁ డనువీరునిం గొలిచి వే
 డక సాహసనే బాహసనే
 యనుచుక బూవుల బూదిపూత తగ నీ
 రాడంగఁ బోవుక వగక.

చ. లలితసరోజరాజుని దొ
 లంకుకొలంకుకెలంకులందు సా
 మ్ములు నడలించి పావడలు
 ముద్దుగఁ దాల్చి లతాంగు లొండోరుల్
 పిలుచుచు నీకు సాచ్చిరి త
 మిం దమమోములు చన్నులుక భుజం

బులుఁ గను లల్లతామరన

మూలముమాదిరి చూడనుం బలెక.

యమక రగడ.

కంటిలోను బడఁగా జల మూనకు

గంటిలోను బడఁగాఁ జల మూనకు

విరట వేయక దానికి వెంట న

వ్వింట వేయక దానికి

నీతనీళ్ళు చొరనీవె బాల

యీత నీళ్ళు చొరనీవె బాల

కలికితామరల గైకొనకొల్లవు

కలికి తామరలఁ గైకొన కొల్లవు

నిలు వింతె లేనర మ్మనరా

నిలు వింతె లేన రమ్మన రా

నరి తా విచ్చెను జల్లఁగ నాయమ

నరి తా విచ్చెను జల్లఁగ నాయమ

వడి గలప ద్దిని వాడిని ముంచితి

దా.....

.....

ముద్దియ వేలను ముం దగు నాతో

పో విడనాడకు పోకలు వలదే
తావుల నీ రటు తనరంగ డాయా.

చ. అని విడిపోడు లొండ్సారుల

నాడినమాటలె మళ్ల నాడుకొం
చును జలకేళి చాలు నను

చూ గనుదమ్ములఁ గెంపు చేటి నొ
య్యనఁ జనుదోయిపై కరము
లానుక వెల్వడి చల్వపావడల్
మినుకుదుకూలముల్ తళుకు

మేలిమిసొమ్ములు దాల్చు చుండఁగఁ.

గీ. చెంత నొకగుఱ్ఱలేమావిచిగురుఁగొమ్మ
నొక్కరాచిల్క ముక్కున నొక్కజవన
రంబు కఱచుక యుండ నారాకుమారి
కని పడంతుల నిలుడని కదియఁ జేరి.

ఉ. పట్టఁగఁ బోవుచో నవలి

పార్శ్వమునకా బులిదిండు దిండుగాఁ
జాట్టినకెంజడల్ నలిల

శోభికమండలు యోగవట్టచే

దిట్టపువీణ బూదిమెయి

తెల్లనికుండెయుఁ గక్షపాల కు

రట్టపుపావలుం గలుగు

మానిశిఖామణిఁ జూచి నవ్వుచుగా.

క. ఇతనిది కావలె జవనర

మితఁ డెవ్వఁడో దొడ్డతపసి యితఁ డివీణగా

జతురుఁడు గావలె గల్పన

జతచూతుమటంచుఁజెలుకఁజయ్యనఁగొంచుగా

చ. తనుఁ గని మాది మాది యని

తాపనవర్మనిదండఁ జేరి కాం

త నిలిచి దండ మీదవము

దండపు మీది గదండి (డ)కొండు కొం

డనఁ గొని నీకు మెచ్చు గల

దండజయానరొ, యేమరించి దీ

నినిఁ గొని వచ్చె నీదిలుక

నేరెడుపం డ్లనియేమొ భ్రాంతిగగా.

మ. అతిమోదంబు ఘట్టలై మామదికి ని

పావా_ప్తి నీ కాను గా

పుత్ర మంచుక వదియించి వీణ దెన నీ
 పుక సార చూచేవు నే
 ర్చిత్రవో యించుక దీనిపోడిమియుఁ జూ
 చే యంద మాచంద మా
 నతివా, కాక యొకింత కన్నగులు తే
 మైనక మదిం దోఁచెనో.

గీ. అనిముసీంద్రుండు వలుక నయ్యబల మ్రొక్కి
 దేవ, మానేరుపుల కేమి దీని మునుపె
 పర్వతునిచేత నుండఁగాఁ బలుకు మెచ్చి
 ప్రితి నే వేడ నారదుచేతి దనియె.

క. అనినఁ దనచేతివీణియ
 నొనరఁగ నీచేత నేటి కుంచెను బుడమిక
 బనివడి యలఁడు మెలంగఁగఁ
 బనియేమన నన్నుఁ జూచి పర్వతుఁడనియె.

కా.నాకుక నారదహానికిక మిగులఁ బ్రా
 ణస్నేహ మాసాల్వధా
 త్రికాంతాత్మజుఁ డాకుమారకుని ద
 ర్శింపంగ వా రేగ వని

దాకా నేనును బోయి మే మెదురు ఏ
 ఇల్ల వూని వాయించుచో
 నేకీభావముచేత మారువడిపో
 యెక వీణ లానాఁ డనా.

ఉ. కావున నాఁటివీణవలెఁ
 గానఁబడెక మునినాథ చూడు మీ
 భావము నారదుం డనుచుఁ
 బాతెడుబుద్ధి కనంగ వంగనా,
 నీ వనుమాట లన్నియును
 నిక్కము చొక్కపునీదువాక్యపుం
 గ్రోవ గణింప నశ్వపతి
 కూతురునుంబలెఁ దోఁచె మామదిక.

క. ఎన్నం దుల లేదని నీ
 కన్నందులకుకా మనోహరా కార మహా
 విన్నందులకుకా గన్నులఁ
 గన్నందులకుకా మనంబు కడుముద మందెక.

ఉ. వింతగ సత్యవంతుఁ డల
 వీణకు బ్రహ్మయటంచు నెంతమీ

వింతకు మించి నేర్పితిమి
 తేమి సరస్వతివే తలంపునం
 గొంత వినంగఁ జేయవలెఁ
 గోమలి నీవగ నంచుఁ బల్కి యా
 చెంతను గూరుచుండి తన
 చేతివిపంచి యొనంగ వేడుకన్.

మ. తమి కేలం గొని మున్నునుద్భవముమోఁ
 దన్ స్థాయి సంచారముల్
 గ్రమ మొప్పన్ స్ఫురితంబు కంపితము డాల్
 గ్రామంబులున్ మూర్ఖ లం
 దముగా నొడవపొడవంబులు తగన్
 రాగాదిగీతప్రబం
 ధము లిం పొందఁగ గాత్రమందొడుగ నం
 తన్వీణ వాయించినన్.

ఉ. మేలు లతాంగి, చాలు నిను
 మెచ్చఁగ వచ్చును నత్యవంతుఁ డీ
 మేళము గూర్చి పర్వతుని
 మేలిమి చూడఁగఁ జూపఁ బంపె మున్

వేళ లెటింగి తీ వపుర

నీమది వానిమనంబు నొక్క పై
పోలిక యీన్యపాలునకుఁ

బొల్పుగ నీవగ తెల్పఁగావలెక.

క. ఒకవ ల్కెనను మే మత

నికి నాతఁడు మాకు దాఁచ నేర మబల, మే
మొకగురువుల మనియును వాఁ

డొకశిష్యుఁడనియును లేకయిందుముచెలిమిన్.

మ. అదిగో పర్వతుచేత నిన్ను వినినాఁ

డానాఁడు నాఁడాదిగా

నిదియే లోకముగాని వేటొకటి లే

దేకాంత మైనప్పు డో

ముదితా, వానివిరాళిఁ జూడఁ దగ దే

మో భ్రాంతునిం బోలె మా

మదికిం దోచును నిల్పుచో నిలఁడు వే

మా రున్ను రంచుకా నగుకా.

సీ. చదరంగమున కెత్తు నవఁదించుకైవడిఁ

దల వంచి వెతఁ గుందుఁ దెలియకుండఁ

గవిత లాలోచించుగతి మిన్ను దెనఁ జూచి
 యేమేమొ తలపోయు నెఱుంగకుండఁ
 గలువపువ్వులబంతి చలువఁ గైకొనురీతిఁ
 గన్నీరు పో నొత్తుఁ గానకుండ
 వడి కేలి తమ్మిపుప్పొడి నూఁదినటు వంత
 తో నున్ను రంచనుఁ దోఁచకుండ

నెంత మది చింత పొడమిన నించు కైనఁ
 దోడిచెలికాండ్రకును దెల్పఁ బోఁడు నృపతి
 యతనితాపంబు లోలోనె యడఁగి యుండుఁ
 గాలకూటంబు మ్రింగినశూలిలీల.

క. తను మిగిలినరూపరి యని
 మనసెఱఁ డిటు నేయ కున్న మాత్సర్యముచే
 వనితా, చక్కందన ము,
 న్నును దగునది గాక మిగిలినం దగ వగునే.

క. అతఁ డింతకు మతి నెంతటి
 వెఱఁజెందునొ తెలియ రాదు వే చనియెడఁబ
 ర్వతుతో మే మడిగితి మను
 మతివా, నీకడకు వచ్చినప్పుడు నియతికా.

గీ. కొమ్మ, నీభావ మే మని కొన్ని మాట
లాడ నేరక వోయినవాడఁ గాను
నెలత, నినుఁ జూచినప్పుడ తెలిసె నాతఁ
డింత కే మానో యది గదా యెల్లవనులు.

మ. అనినం గామిని నెమ్మదిం బొగిలి య
య్య, యంతగా మీసృపా
లునకుం గల్గినఁ జాలు మీరు మది నా
లోచించినం గాకపో
వునె ముగ బర్వతుచేత విన్నపుడ దే
వుండొక్కడే సాక్షిగా
దనయాధీనము సేసితిం దనువు మీఁ
దఁమీఁద చిత్తం బిఁకఁ.

చ. అతనికి నాకు సంఘటన
లొనటు సేయుభరంబు మీఁది మీ
రతులగతిఁ జనఁ వలయు
నాస్మపుఁ డింతక యెంతచింతలఁ
వెతఁ బడుచున్నవాడొ పద
వే యని యమ్మని వీడుకొల్పి యా

నతి తన కింత నంత పొద

చాటునఁ బొందినబొంట్లఁ జేరినన్.

ఉ. ఒక్కమిటూరి కేలిఁ గొను

చున్నవడంతుల రౌత దల్పి యో

యక్కరొ యెవ్వఁడే తపసి

యాతఁడు మాట ల దేమి యాడితే

గుక్కకు మింక పెండ్లిపలు

కుల్వలె నుండెనొ నేడొ రేపొ మా

యక్కపు గావె తెల్పు మన

నొ నది యైనఁ గదా ముదంబునన్.

గీ. అంతమా పేల వల్కెద వంబుజాక్షి,

యెంత వాఁడైన నిన్ను విన్నంతతోన

కంతుననకోలమొనపాలు గాక యున్నె

యంతయును వింటి మాపొదపొంత నుండి.

క. పర్వతునిచేత గా దిది

నిర్వాహకుఁ డితఁడు మందినేర్పరి దొరికె

బల్వేందువదన, మాటల

పూర్వోత్తరమెఱుంగ పలుకుపోడిమి దెలిసెన్.

మ. అన సావిత్రి పడంతులం గనుచు నా
నా నంతవాఁడైన నే
మనుమాన మ్మొక టీత డయ్యెడలఁ గ
య్యాల నేయునే కాని యీ
షనికిం బూనఁడు దైవయత్నమున నా
భాగ్యంబునం బూనెనొ
య్యన మాటాడక మున్నె యాన్యపతి యే
మానో మనోజవ్యథక.

గీ. చెలువుఁ డటులుండ నా కింటితలఁ పిఁ కేల.
ప్రాద్దు గ్రుంకెడు నిండ్లకుఁ బొందు మీఁద
నమ్మతోమాత్రమును చెల్పుఁ డమ్మలార,
అయ్యతో నాడఁ బోకుఁ డావంతయైన.

నీ. చెలులార, మీ రేల చిలుకలఁ దోలగా
నలుకుగా నవియును బలుకుఁ గాక
నతులార, మీ రేల చలిగాలి నేఁచగాఁ
గనరుగా నవియును వినకుఁ గాక
నకులార, మీ రేల పికములఁ గదమఁగా
బెదరుగా నవియును వదరుఁ గాక

కొమలార, మీ రేల భ్రమరాళిఁ దఱుమఁగా
 పేఁగుగా నవియును మూఁగుఁ గాక
 నామనోహరుఁడౌ ప్రాణనాథుఁ డచటఁ
 జితవంతలఁ బొరలుట చెవుల వినియు
 బ్రాణములు నిల్పునావంటి పడఁతియెడల
 నవియు నిటు సేయ కుండునే యవ్వలార !

మ. ననలుం గందము గప్పరం బొడలి మం
 టంబెట్టుచోనంటి మీ
 మృగు నన్నంటకుఁ డమ్మ యమ్మరుని య
 ముల్ గమ్మచో మిమ్ముఁ దాఁ
 కునొ యేమో కడ కేఁగుఁ డమ్మ మదిలోఁ
 గూర్చున్ననాకాంతు నొ
 య్యనఁ గాపాడునుపాయముం దెలుపుఁడ
 మ్మా, నాకు మేల్ గోరినకా.

మ. అనుచుం గన్నలు దేలవైచుఁ జెలులా
 రా యిం కిటం బుద్ది యే
 మనుఁగాంతుం దెలు లున్నవాఁడొ కడరే
 యంచుకా వచించుకా నిజం

ఋనకుఁ నారదుఁ డేగునే యను నదే
మో మీరు పోలేరు గా
యను నల్పంకలఁ జూచు లేచుఁ బొరలుక
హా దైవమా యం చనుక.

క. ఈలీల గోల మరువిరి
కోలలపా లై విరాళిఁ గొని యటు లుండక
బాల యొక తె వలికెను ద
త్కలోచితవృత్తిబ్రాహ్మగడపుటకుఁ దగక.

మ. వనజాక్షి, కనుఁగొంటి వే నయనవ
ర్వంబౌచు నస్తాచలం
ఋన నొప్పెక రవిబింబ మెట్టిజగిచేఁ
బొల్పొంది నీకాంతుఁ డ
ల్లన మాణిక్యవిభూషణంబులెదఁ గ్రా
లక రేపు నూరేగుబా
గునఁజెన్నారెడు పెండ్లిపీటపయి దాఁ
గూర్చుఁడుతీరుం బరెక.

క. వనితా, సంధ్యారాగము
తనరెను మీరొకరి కొకరు తమిఁజూడక ము

న్ననువుగఁ గల్యాణపుజగ
తిని బట్టెడుచంద్రకావి తెరయుంబోలెకా.

గీ. చూచితే ముందు వెన్నయఁ దోచకొకటి
కటికిచీడటు లెల్లడఁ గ్రమ్మకొనియె
నువిద పతిమ్రాల నీవు గూర్చున్నవేళ
నిన్ను నునుసిగ్గు పై ముంచుకొన్నరీతి.

క. నల్ల నగుమిటనెగడెడు
తెల్లనితారకలు చూడు తిలకించెను నీ
వల్లభుడు నీదుతలపైఁ
జల్లినతలఁబ్రాలరీతి జలజాతముఖః.

ఉ. కాంతరౌ చూడు తూరుపునఁ
గానఁబడెం దొలి గట్టు మీఁదఁ దా
వితయు చంద్రమండలము
వెల్లనికాంతి వివాహ మైనచోఁ
జెంతను నీవు నీవతిభు
జింపఁగ ముక్కలిపీటఁ బువ్వపుం
బంతికి వెండివల్కె మిడు
బాగు గనంబడెఁ జూడఁ చూడగకా.

గీ. అనిన నొక్కొంత నవ్వి యోయంబుజాక్షి
వంతః బడువారి నవ్వింప వచ్చె దీవు
బయలు పందిరి వెట్టెడు ప్రాథ వాడు
వెన్నియుపమలు కల్పించి తింతలోన.

శా. తల్లీ, యింతటిభాగ్యముం గలిగినం
దాఁ జాలుఁబో చంద్రుని
బల్లెం బం చన నేర నే మనసులోఁ
బాల్ త్రాగఁగాఁ గోరుచో
జిల్లేడాకుల దొప్ప గావలయునే
చింతింపఁగాఁ జంద్రికల్
వెల్లంబాటు నభంబు వెండిజిగి వ
ల్లెం బన్నఁ గారాదొకో.

మ. అతివా, యెక్కడిమాట మాటల పరా
కై యుంటిఁ జంద్రుండు గాఁ
డతఁ డానల్పు కళంకు గాదు మదనుం
డన్ సాహెబూపం ప నన్
వెతలం బెట్టఁగ నిల్వుకోక లటు లెం
తేఁ దాల్చి చూడంగ ను

ద్ధతుఁ డా నల్లనిమోముతోడ బిసికా
తొనీతఁ డక్కయ్యెడికా.

చ. అని కనుదోయి హస్తముల
నాని వడంకుచు నున్నకన్నె న
క్కునఁ గదియించి యేల భ్రమఁ
గుండెద వమరొ నారదుండు మూ
పునఁ దనవీణ మోచుకొని
పొందుగ నీవతిమేలివార్త నీ
కును వినిపింప వచ్చె నది
గో తిలకింపు మనకా ముదంబునకా.

క. కను విచ్చి చూచి కా దని
కనుఁగొనలకా నీరు జాఱఁగా నున్ను రటం
చును ననవిలుతునిములుకులు
వెనుదగిలె నటంచుఁగురులవిరులకా విడుచుకా

సీ. మరునితూపులఁ గంది మగువ నివ్వెఱగంది
పరువుతో వెన్నెలబయిటికేఁగు
వెన్నెల మై సోఱ వెలఁది నిల్వఁగ లేక
నతిగుంపులేమావి నీడ నిలుచుఁ

జగురు మావిని జల్కఁచెలఁగి వల్కులు గుల్క-
విరిబోడి నురపొన్న నరస కరుగు
నురపొన్న విరిచాయఁజొక్కి తేటలు మ్రోయఁ:
గలికి బంగరుతమ్మిఁగొలనుడాయు

కలఁగు మదిఁ దారు నాల్గువంకలకుఁ బాటుఁ
జలువలను గోరు గపురంపునరవిఁ జేరు
విరులపొదఁదూటుఁ జెలిఁజేటు మరునిదూటుఁ
దత్తఱము మీటుఁ దొలుతటితప్పరేటు.

క. ఇటులు పరితాప మందుచు
నటు నిటు వెతఁ గుందుచుండ నాప్రాణనఖిల్
కటకటాబడి పడఁతుక నో
ముట్టకై శైత్యోపచారములు నేయునెడక.

గీ. ఇంతి యొక్కతె సావిత్రి నెదను జేర్చి
కూర్చి నొకకొన్నిమాటలఁ గుస్తరించి
కొమ్మ యిందున్న దనుచాయఁగోయటంచుఁ
బలుకుకొయిలకడ చూచి పలికె నలుక.

క. తలఁపఁగ నినుఁ గని పెంచిన
బలఁగము సహితంబు చెట్లఁ బరపిరి పితమా

యిల యెంతపేరు వెట్టిరి

కలకంఠ మటంచు నిన్నుఁ గాకులుపొడువక.

క. అనుచునలిమింటి పైఁ బడు

ననువునఁ బొడచూపునామృగాంకునివంక

గనుఁగొని మనమునఁ బెనఁగొను

కినుకను బేరుకొనుచుఁ బలికెను జెలి యంతక

చ. చదివెడువారి కెల్లఁ దలఁ

చం దలవంపులు జేసినాపు దు

ర్మదమునఁ బిన్ననాఁటిమహి

మల్దలపోసిన సిగ్గు గాదె యా

మొదలిటిప్రాఠఱంకు పయి

మోపుకయే ద్విజరాజ నంచుఁ ద్రు.

త్యేద విలమీఁద నీకు గతి

లేదు నిశాచర బాస చేసెదక.

క. ఆహరునిఁ గన్నుఁ గానక

యాహా, తలద్రొక్కినా వటందురు చంద్రా,

సాహస మటరా దేవ

ద్రోహముఁ నేఁజెల్ల! పచ్చితురకపు గదరా!

గీ. అనుచుఁ బై వచ్చుతెమ్మొర కనియె బోటి
యవుర, నీ వింత సోకినయంతలోన
నొడలెఱుంగక వడఁకుచు నున్న దబల
గాలి యనుమాట యిది నీకుఁ గల్గ గాదు.

శ. అని యింతకు మూలము క్రొ
న్ననవింటివజీరుఁ డనుచు నలు దెనఁ గనుచు
నునువిరుల రాల్పుతరువులఁ
గనిశరముల నేయుమరునిఁగాఁ గని పలికె.

మ. శివుఁ డేమో నిను భూతి చేసె ననఁగాఁ

జె న్నొందితద్వాక్యరీ

తి విచారింపక నమ్మి యుంటిమి “విభూ

తిర్భూతిరైశ్వర్య” మం

చువినంగాఁ దెలిసె నిఘంటుఁ గనినన్

జాతంబుతో నింద్రజ

త్తు వగన్ మబ్బున డాఁగి యేతురె జగ

ద్దోహంబుగా మ స్తథా!

శ. అలశివునికంటిమంటలఁ

బొలు పెల్లన్ మంటఁ గలసిపోతివి తిరుగం

దలపోసి మాచినాయఁడు

గలఁడే మాపాపఫలము గా కిది మదనా !

మ. అని దూషించుపడంతులం గనుచుఁ గ

న్యారత్న మోయక్క, ప

క్కన నీయన్నల నేల దిట్టదవు భా

గ్యం బింతగా నోచితే

యని నకా దిట్టుము కాక నాదువతి న

న్నానక్తి మన్నించుచో

ననుఁ గా దండురె వీర లె ట్లగునొ ముకా

బ్రహ్మనుకూలం బొగిన్.

క. నా విని యావనితామణి

నీ వింతగ మదిని దెలియ నేర్చుట చాలుకా

నీవిభునిచెంత నుండియు

నావేలుపుఁదపసి రేపె యరుదెంచుఁ జూమి.

చ. సకియరొ చూడు మాచరమ

శైలమునకా నెల గ్రుంక నీడఁ జూ

డకరుఁడు తూర్పుకొండనుగ

నంబడఁ గాలముపేరియైంద్రజా

లికుఁ డొకచిప్పలోపల తె
లిం గలబంతి నడంచి యొక్కచి
ప్పకుఁ బయిఁ చూపెనో యెఱుపు
బంతి యనం జెలు వొందె వింతగఁ.

ఉ. ఇంతకు నారదుండు మన
యింటికి వచ్చునొ యేమొ నీమది
వంతలు దీరుమంచి శకు
నంబులు గానఁబడెన్ బడంతి యిం
దింతవడిన్ జరించఁ దగ
దింటికిఁ బోదము ర మ్మటంచునున్
గొంతటి యుక్తి యా ననుచుఁ
గొమ్ములు సమ్మతిచేసి పిల్వగఁ.

క. సావిత్రి తనదునగరికి
నావెలదులతోడ మగుడి యచ్చట నెంతే
దా వగఁ గుందుచు నారదుఁ
డీవేశకు రాఁ డటంచు నెంచుచు నుండెన్.

గీ. అనిన మునినాథునకు ధర్మతనయుఁ డనియె
మానికులచంద్ర, నారదమాని యిపుడు

వడిగ నలసత్యవంతునికడకు నేఁగె
నని వచించితి రవి యెల్ల నానతిండు.

నీ నావుడు విను ముత నారదుండావేళ
మరునితూపుల శయ్యఁబొరలుచున్న
నత్యవంతుని మ్రోల సుతనంబున నిల్వ
నతఁడు కన్పించి సాష్టాంగ మనుచు
మెల్లనె వచియించి మీరు వోయినకార్య
మే మని వేడ మానీంద్రుఁ డనియె
మందిది గాక నీ వంచినపని గాక

పోవునే యన్న భూభుజుఁడు నగుచు
నఖులఁ గడకంటఁ గని వారు సైఁగ తెలిసి
యవలఁజని నిల్వ మఱియేమిచుచటిమాట
లతివ యేమనె మీర లే మంటిరవుడు
తెలుపుఁడనివల్క నహ్మానితిలకుఁడనియె.

చ. నృపతికుమార, మద్రపతి

యింటికి నేఁజనలేదు పూజకా
యువవనమందు నానపడి

యొంటిగఁ బూవులు గోయుచుండ నా

జవనర మొక్కచిల్ల గొని
 సైగగఁ జాటఁగ నేను బోవుచో
 నపు డొకవిత గంటి పొద
 యాకడ నే కడఁ జూడ నెన్నఁడుకా.

క. మెఱుంగో మరువిరిశరముల
 మెఱుగో తెలియంగ రాదు మేనితళతళ
 గరగరిక నిన్ను నైనం
 గరిగఱిగాఁ జేయ నేమి గణుతింపఁ జెలికా.

గీ. చిలుక చే గొన్న జవనరం బలికి మాకు
 నొనఁగుటకు వచ్చె మెల్లన బినరుహాక్షి
 యపుడు మత్తేభమని తోచె నంత దెలిసె
 నెదిరి రజతశుక్తిన్యాయ మిదియటంచు.

గీ. అపుడు మాకు నమస్కారమనియె నతివ
 యామృదూక్తికి మెచ్చి ముత్యములు నోట
 నించవలె నంచు మది నెంచ నృపకుమార,
 తరుణి పలుచాలయత్నకృతంబు లయ్యె.

గీ. ఇంతిమునివ్రేళ్ళ జవనర మీయఁ రాఁగ
 గోళ్ల నలవేళ్ళ యిది యొక్కకొమరుగొలిపె

కొమ్మయట్టు ద్రిప్ప ముత్యముల్ కూర్చినటులు
చెలియయిట్టు ద్రిప్పు బగడముల్ చేర్చినటులు.

గీ. మునుపు నీవీణ చూచినానని వచించు

చో నొకపు గాఁగ నేలుకేలినుం...

తోఁచె మామది గుబ్బలతోరమునకుఁ
గాను విటుగక యుండచేఁ గాచెననుచు.

గీ. వనిత నాశిక నువ్వుఁ బు వ్వనుచునుండి
వెనుక సంపంగి యని తోఁచె వీణ మిటు
తఱిని దఱిలేచి నెమ్మొముఁదమ్మి తేనె
నలకలను తేంట్లు గొనకుండ నిలుపవలయు.

గీ. నీప్రసంగపుమాటలు నే వచింపఁ
బడఁతి కడకంట బోటులకడను. జూచె
నెపుడు శ్రీహరిసాక్షిగా నృపకుమార,
నిండె నీభాగ్యమను కొంటి నెమ్మనమున.

క. ఆసాగను చూడ నేరక

రాసుతుఁడు స్వయంకృతావరాధము నే నీ
వేసటయు విరహ మెన్నితిఁ

దా మ్రుక్కెను నాతి ముడుఁగుఁదామరరీతిఁ.

క. ...ను పంప నే నొక

పొదమఱుఁగున నుండి కొంత పొందితినిపు డా
మదవతివిరాళి నుడివిన

నెది నీవు కవిత్వమందు విఱ నే మందుకా.

గీ. చెల్లులు ప్రోడ లాటఁ జీటికి మాటికి

నబల...తు టదిగొ యిదిగొ

యనుచుఁ బలుకఁ గలికి యడియానచేఁబ్రాణ

మొక్కరీతి నిలిపె నోకుమార !

ఉ. అంచు వచించినకా నృపతి

హా యని కన్నుల నీరు నింది రె

ట్టించినవంతచేఁ గలఁగి

దెందముఁ జిందరవందు గాఁగ నొ

క్కించుక ధైర్య మూఁది నుతి

యించి విరించికుమార మీర లే

మం చరుదెంచినారచట

నశ్వపతికా గని రాక యియ్యెడకా.

గీ. అవల వేయునబద్ధము లాడి యైన

నొక్కపెండ్లి చేసిన నది యుచిత ముండు

కాన నెటు లైన మద్రభూకాంతుతోడఁ
బొనఁగ మాటాడుఁ డని మునిఁ బోవఁ బనిచి.

సీ. చలి పటంబున వ్రాసి చెలు వెగాదిగఁ జూచు
మదిరాక్షి...మనసు నిల్పు
రమణి నెన్నఁడు గూడి రమియుంతునని యెంచు
హా, యిందుబింబాస్య, యని వచించు
నలతను దలపోసి నిద్దుర వేగించు
మగువపైఁ దమిచేత మై కృశించు
రుచిరాంగిపై వింతరుచులను విరసించు
నువిదపై భ్రమ లజ్జ నవలద్రోయుఁ
గలికి తలఁచి మేనికాఁకచేఁ దపియించు
ముద్దియ మది నెంచి మూర్ఛపోవు
నాన్యపాలుఁ డీటు దశావస్థలను బొందు
చుండు నిచట నారదుండు నంత.

సీ. కొన్ని దినంబులకును మద్రపురమున
కరిగి యయ్యెడ సంతిపురములోనఁ
వగడపుఁజవికలోఁ బగ.....డుచు
మాళవితో నున్నమద్రపతిని

గాంచి వారలనతుల్ గైకొని కూర్చుండి
యవ్వల ముసిముసినవ్వు దొలకఁ
దనుఁ జూచుసావిత్రి దయఁ గనుంగొని రాజు
వలనికై చూచి యోవనుమతీశ !

యెవ్వ రీకన్య నీకూతురే మతేమి
భాగ్యశాలివి యెన్నఁ దీపడుచుపెండ్లి?
తగినవరుఁ డున్నవాఁడె పొంతనము లమరి
యున్నవే సత్యవంతుఁడా యన్న నగుచు.

మ. జననాథుం డనియె్క మునీంద్రతిలకా
సర్వజ్ఞ! దైవజ్ఞ లీ
రనుటల్ తప్పనె? సత్యవంతునినె పె
ద్లాడం దలం పూనె ని
య్యనుఁగుంగూతు; రతండు మీకుఁ గడునె
య్యం బైనశిష్యుం డటని
చును విన్నా మీది మాకు భాగ్య మిట నం
చుం బల్కుఁ దా నిట్లనె.

ఉ. ఆతఁడు మాకు శిష్యుఁ డని
యంటివి గా నిజ; మైన నేమి నం

గీతము మాత్ర మే మతని
 క్షణ మతీ నేర్పుట; లీకవిత్వ మే
 మాతనిచే గ్రహించితిమి
 యందునఁ గాదె ప్రబంధయత్నముల్
 సైతము నేయఁ గోరితిమి
 చాయకుఁ బోక స్వతంత్రరీతిగఁ.

క. మక్కువను మొన్న నాతని
 చక్కదనంబునకుఁ గాదె సరసపుఁబద్యం
 బొక్కటి రచియించితిఁ గవు
 లక్కట ఝషభవపుఁగవిత లల్లఁ గిరుకఁ.

ఉ. నీవగ గుల్కువల్కులకు
 నీనునువీనులు జొక్కు నీదులే
 మోవిని నీదుకన్నఁగవ
 ముద్దుగొనక దలపోయు నన్నచోఁ
 చా వినఁ జూడ నేర్పు నని
 తామణి చొక్కక ముద్దుగోర కే
 పోవునె సంత్యవంత, యతి
 భోగజయంత, నితాంతనై భవా.

గీ. అనిన నొకకొండ తీది విని యతిశయోక్తి
యనిరి నేను స్వభావోక్తి యనుచునట్లే
నిర్వహించితి నందు నాన్యవతి కొన్ని
వలుకు లపు డాడ నది యొకపద్యమయ్యె.

గీ. అవుర, నాస్వామి కవిరాజ వపుదు వయ్య,
బట్టబయట రసస్థితుల్ పరగఁజేసి
మెఱుఁగు గల్పించఁ గలఘనుల్ మీరె కారె
'కాక' యుండిన నారదభ్యాతి గలచె.

గీ. అనుడు పద్యము విని మెచ్చి రచటిపెద్ద
లతనిఁ బొగడంగఁ దరమె బ్రహ్మాదులకును
విత గా దిది వాని వఱింతు ననుచుఁ
బ్రతినఁ బూనినయీశాంత భాగ్య మెంత.

క. ఇందులకుఁ గొదవ లే దొక
సందేహము గలదు రాజసంక్రందన, మే
మందుం డీటు రాఁగా నీ
సందున నొకజోలి గలిగఁ జక్కఁగ వినుమీ.

క. అది మఱి దేవరహస్యం
బది యెవ్వరు వినఁగఁగూడ దందఱి గడగాఁ

ఇక్కడ కొంత గ్రంథపాఠము.

నారదుఁడు, సత్యవంతుని జీవితపరిమాణమును,
సావిత్రికిని నామె తండ్రికినిజెప్పట, సావిత్రి ఏ
మయినను, సత్యవంతునే వరింతుననుట, సావిత్రి
సత్యవంతుల వివాహము, ప్రధానముగా నాలు వై
గ్రంథభాగమున నుండఁబోలును.

గీ. అవధరింపుము పాండవేయాగ్రజానకు
ఋషివరుండు మార్కండేయుఁడెట్టు లనియె
నటుల నాయ త్తమామల కా త్తపతికిఁ
జెలఁగి సావిత్రి పరిచర్య నేయు చుండ.

చ. తమి గొని సత్యవంతుఁడును
దా నొకచొక్కపుఁబర్ణశాలయం
దమరినపువ్వుఁబాన్పునఁ బ్రి
యంబునఁ దేలుచు వింతవింతచం
దముల రమించుచుండి యొక
నాఁటినిసికా దెలవాఱుజామునం
దమరమునీండ్రు డల్లయపు
డాడినయావలుకుల్ తలంచుచుకా.

సీ. మునుపు గుబ్బలరొమ్మ మనసు దీరగఁ గ్రమ్మ
గడు నొచ్చెనో యంచుఁ దడవి చూచు
మొదటగోటనుజెక్కు నదమదంబుగనొక్కుఁ
చుదఁ దాఁకెనో యంచు వెదకి చూచుఁ
దొలుత వాతెఱకెంపుదొరలఁబంట ఘటింపు
వెనుక నాపెనొ యంచు విచ్చి చూచు

ముందటఁ బైకొంచు ముచ్చటార రమించుఁ
 బిదప డస్సెనొ యంచు పిలిచి చూచు
 మున్ను మదికున్న పెనఁగొన్న మోహమునను
 దగుతగము లెంచ కెంతకెంతకుఁ బెనంగుఁ
 బిమ్మటను నాఁటిమాటకు సామస్తిల్లి
 కొదుకు నేమిట నేమానొకో యటంచు.

క. ఈరీతి మనసు త్రొక్కట
 తోఁరాతిరి కూటమిగతో(?) భోజన మై
 కారాకూరము నేయఁగ
 నారాకూఁతురు దినంబు లరయుచు నుండె.

క. చుక్కలజిగి మానెను కవ
 జక్కవలకు వేడ్క సాగెఁ జక్కెరవిలుతుం
 డెక్కడికో యేఁగెను దమ
 కెక్కడిబ్రతు కనుచుఁ జీకె తెల్లను డాఁగె.

ఉ. తూరుపు తెల్ల నైన రవి
 దోవక మున్నుగ లేచి తా నలం
 కారము మీటి వేడియుద
 కంబుల నత్తకు మామగారికి

గూరిమితోడ స్నానమున
కుం ఘటియించి ప్రియండు వారికిం
గూరుచునానవర్యలకుఁ
గోరిన దెల్లను దా నమర్చుచున్.

క. అలవతి పోలమునఁ దెచ్చిన
వలుదెఱఁగులకందమూలఫలముల నాయా
తలఁ పెఱిగి రుచుల నమరుచు
నలరుచు భుజియింపఁ బఱికి నయ్యిరువురకున్.

గీ. ఇటుల వారికిఁ బరిచర్య నింపు చేసి
తాను భుజియింప నొల్లక తనకు వార
లొనఁగుదీవన లెన్నుచు నొక్కచోట
నొంటి నేకాంతముగఁ గూరుచుండి యవుడు.

మ. మొదల స్నారదుఁ డాడి పోయినదినం
బున్ గూడ మున్నూటయేఁ
బదియా అయ్యె దినంబు లొక గణియిం
పన్ నాలుగోనాఁటికిన్
గద నారాయణపాదపద్మములు నా
కాంతుండు సేవింప నా

నది యీలో ఋతువేళ రా నిది యథా
గ్యం బింక నాపూన్మిక్కి.

క. నిరు డీది నములనే కద

హరిహరి నుటి పెండ్లిపాట లై యుండుట లొ
క్కరు గడవఁ గలరె జగదీ
శ్వరుఁ డిఱ నటు నేయ నున్న వాఁడోలఁపక్ష.

క. కా నున్నది కా కుండునె

కానిదిమఱియోనా! కమలగర్భుఁడు మొదట
దా నొసట వ్రాసి యుండఁగ
నే నేల విచారపడఁగ నిటు నటు లంచుక.

క. ఈవగ ననుఁ బుట్టించిన

సావిత్రికి లేనిబరవసము నా కేలా
నావలనఁ గొడువ లే దిఱ

నావల్లభుతోడి దయ్యె నాజీవనముక.

క. అని సావిత్రిని గొలిచెద

ననుచుఁ ద్రిరాత్రోపవాసమగునొకవ్రతముక

మనమునను బూని యప్పటి

యొనరికపరిచర్య నేయు చుండెం బతికిక.

గీ. ఎంత దాఁ చెల్పినను భుజియింప కున్న
సత్యవంతుఁడు నేరి ప్రసంగముగను
దండ్రీ కెఱిగింప వగచి యతండు వడిగఁ
గోడలిని బిల్చి కూరిమితోడ ననియె.

శా. తల్లీ యీవఱకుం భుజింపవట నం
ధ్యాకాల మాదాఱ నే
చెల్లంబో భుజియింప కుందురె మహా
సింహాననస్వామి రం
జిల్లం గాంచినముద్దుపట్టివి మ తే
సింగారముల్ లేక నా
యిల్లుంజేరుటఁబట్టి యిట్టివెత లా
యెక మా యభాగ్యంబునకా.

ఉ. అన్నము లేక యున్న మఱి
యా కలమైన ఫలంబు లైన ని
దున్నవి నీవునున్ సరసి
యొంచి భుజింపక యుండు రమ్మ మా
కన్నులు లేనిదుఃఖమును
గానక యుందుము నీవు పోవ మే

మన్నది యేమి లేదుగద

వస్తు యి దేమిటి కస్తు యిమ్మెయిన్.

క. నాకూతు రనుట లే దిడ

నీకోడ లటంచుఁ గంటి నీరు దొరుగఁగా

నాఁకటికిఁ దాళలే దని

మాకుఁమీఠండ్రి తెలిపె మగువాఁలొలుతన్.

మ. అనుచుం గన్నల నీరు నించుకొన న

య్యబ్జాక్షి పాదంబుపై

నెనయన్ వ్రాలి భవత్ప్రసాదమున నా

కిష్టాన్నముల్ లేవె బా

వనముఁజైదువు లెల్ల నోములు ఘటించి

పఁనాకునుం నోమఁగా

మన సై పూనితి నీవ్రతం బొకటి మా

మా ! దీన మే లొందెడున్.

కా.మళ్ళన్ మీర లనుజ్ఞ లీవలె ననన్

మాయమ్మ కానిమ్ము మా

కెల్లన్ నీవాకతేప నావదలుబా

య్యేనోముగా నోముమీ

తల్లి నిన్నవుఁ గాదనఁ వెఱతుమా
దారిద్ర్యముం బోయె నీ
పుల్లసంబున నాదిలక్ష్మీవలెనే
యండంగఁ జూడఁవలె.

గీ. అనినఁ బ్రియమంది సావిత్రి యహరహంబు
మగని నెడఁబాయ కాంతమామలకును
గొలుపు నేయుచు మూఁడుపూటలుగ్రమించి
తెఱవ తరువాత నాలవదినమునాఁడు.

ఉ. ప్రాద్దున లేచి తాఁ బనపు
పూనుక కుంకుమ బొట్టు దీర్చి యా
పెద్దల కెల్ల మ్రొక్కి తన
పెన్నిటికిం బరిచర్య నేయఁగాఁ
బ్రాద్దొకజాము సాగుటయు
బోటిని బిల్చి ప్రియంబుతోడ ని
వద్దన లేము చాలు నుప
వాసము పారణనేయు మిం కిట.

క. అనినఁ మామకుఁ గోడలు
వినయంబున మ్రొక్కిరాత్రివిధుమండలముం

కనుగొనినదాఁక పారణ

యొనరింపఁగ రాదు కొదవ యున్నది నేఁడుకా.

క. అని తెలిపి సత్యవంతుఁడు

పనిపూనుక కందమూలఫలములు తేరక

వనమున కేఁగెడుకదలికఁ

గని యిది బాగయ్యెననుచుఁ గళవళపడుచుకా.

క. ధన్వనిచెంగటి కరిగి పాదముల కెఱిగి

వనుల వింతలు నేఁ జూడ వలయు ననిన

నెన్నఁడుచు గోర విది యేమొ హేతు వనుచుఁ

జెలియనునుఁజెక్కు టొమ్మునఁ జేరి పలికె.

మత్త. వేడుకన్మును కేళికావని

వీధులం బువ్వుబొండ్లతో

గూడిమాడి చరించ నేర్చిన

కోమలాంగికి నీ కయో

నేఁడు ముచ్చట లయ్యె నీమృగ

నిఘరాటవిలోన నా

టాడఁగా ననుఁ జెట్టవట్టున

దయ్యెయిందుల కోనమే.

ఉ. మెత్తని నీ తనూలతిక

మేకొన నొల్లదు పైన నున్న నీ
తత్తర మొచ నక నిలువఁ

దాళదు నే నెటు లాడలేను నీ
యత్తను మామగానిని బ్రీ
యంబున వేడుము మంచి దంచు నా
రుత్తరు విచ్చినం జనుద
మోవనితా వనితాపు లారయక.

మత్త. అనిన భాగ్య మయ్యె నంచు

వత్తమామ గారికిక
వినయ మెక్క మ్రొక్కి యెక్క
విన్నపంబు చేసెదక
వినుడు మీ కుమారకుండు
నేఁ డరణ్యవాటికిన్
దనరఁ బోవు చున్నవాడు
నాకు ముచ్చ టయ్యెడిక.

క. అందుల వింతలు గలవట

చందనముల వగల లతలచందమ్ముల మా

కందముల కుందముల

కందములఁ జూడ వేడుకలు కొనసాగున్.

క. నా కా వింతలు కనుఁగొన

నాఁకలియును దప్పి వుట్ట దటు గావున మీ

రీకోరినవర మీవలెఁ

జేకొని నామాట త్రోపునేయకుఁ డనియెన్.

గీ. వగచి నాతల్లి నీవు నీమగఁడు వేడ్కఁ

బోయి రండని దీవించఁ బోయి కటికి

భావ మొకరీతిగా నటవటికమైన

తెలివితోఁ బోయి రమ్మని పలికి రంత.

క. సావిత్రి యత్తమామల

చేవేడ్క ననుజ్ఞఁగొనుచుఁ జిత్తం బలరన్

సావిత్రి దేవిని మది

భావించుక మగనివెంటఁ బడివడిఁ జనియెన్.

క. ఇక్కరణిఁ బుణ్యదంపతు

లక్కాననమధ్యసీమ నరుగుచు మఱియున్

దిక్కులు కనరాకుండఁగఁ

గ్రీక్కిఁజేసిన యొక్కవనిఁ జరించుచు నచటన్.

సీ. ఇంతేసి బలుమ్రాకు లెవ్వడు వేయించె
నా కానతీ మనోనాథ యనిన
ఇంతేసి యేనుంగు లిం దుండ మన కేల
యీ లేమి లేలుపు ప్రాణేశ యనిన
ఇంతేసితోపుల కేల కట్టరు నీళ్ళు
జీవితేశ్వర నాకుఁ జెప్ప మనిన
నింతేసిపొదరిండు లిచ్చట నుండఁగా
హృదయనాయక నగ రేటి కనినఁ

బొక్కిపొక్కి పడుచు నొక్కమాటాడక
కంటనీరు జాఱఁ గరఁగి కరఁగి
కటకటా విధాతఘటన యెవ్వరి కైనఁ
గడవవళమె యంచుఁ గడవడించు.

చ. కనుఁగవ విచ్చి కాంతునిమొ
గంబు నెగాదిగఁ జూచి నాథ పే
ర్కొన మనపెండ్లి నేటివఱ
కుకా మఱి యెన్నిదినంబు లయ్యె నం
చన నొకవత్సరంబునరి
యయ్యె నటంచు వచింప గుండె భ

గ్గనఁ బగులన్ మదిం బొగుల

హః హరియంచును గన్ను మోక్షుచుకా.

గీ. ఆత్మనాయక యాజ్ఞబుటడవిలోనఁ
జండభానుండు రేలు దాఁగుండు నేమొ
యుండకుండిన నిటువంటియెండలోడఁ
బ్రొద్దు గ్రుంకిన నేడకుఁ బోవుఁ జెప్పుడ.

సీ. కొమ్మమేలుగఁ జనుగుత్తుఁ గనువట్టె
గోరంటవలదె యోగుబ్బలాఁడి
లతకూనమోవి చల్లఁగఁగనువట్టివ
ల్వగల నొక్కఁగరాదె చిగురుబోఁడి
కలకంఠి పొగడచొక్కముగాఁగ నెలుగిచ్చెఁ
జెవియొగ్గి వినరాదె కువలయాక్షి
శ్యామ క్రొవ్విరివికానము చూడరానించ
దండ కాసించరా దా లతాంగి

అనినఁ బతిచతురోక్తుల కల్ల నగుచు
మీకుఁబ్రత్యుత్తరము లీయ నాకుఁ దరమె
నారదుఁడు మీమహత్త్వమంతయునుమున్నె
తెలిపినాఁ డది నామది నిలిచి యుండ.

కా. ఆమైఁ జూచితె ప్రాణనాయక గజం
బాపెంటి యేనుంగుతోఁ
గామత్త్రీడకుఁ బాతెడిం గలసి సిం
గం బుండుటల్ కానలే

దే మానో యన నేమి గాడు శరభం
బెంతే దృఢారంభమై
యామూలం గని పొంచి యున్నయది సిం
హంబుకా గ్రహింపం దమిక్.

క. అన నిది దైవాధీనము
వనజోదరుఁ డిట్ల జముని వారింపఁ గలం
డని సావిత్రియు దేవిని
మనమునఁ దలపోసి తల్లి మఱవకు మంచుకా.

ఉ. కంటిని తెప్ప గాచుక్రియఁ
గాంతునివెంబడి జంట వీడఁబో
కంటి మెలంగెఁ దాను దన
ప్రాణము లాశనికై వనంబుగా
నుంటఁ బరుల్ హరితు రను
యోజనయుం బలె వీరిఁ జూచి నే

నింటికిఁ బోవలే ననుర

హి న్నిలిచెన్ నడిమింట భానుఁడున్.

ఉ. అంతట సత్యవంతుఁడు ని

జాంగనతో నికఁ బోవ కుండినన్

వంతలఁ బొర్లుచున్ ముసలి

వారలు బారలు చాఁపుచుందు రో

కాంతరొ దేవపూజలకుఁ

గావలెఁ దావులపువు లంచుఁ దా

నంతట నున్నభూజముల

నందినపూవులు గొన్ని కోయుచున్.

చ. కరడియ చూచి చాల దని

క్రమ్మట సంపగికొమ్మ వంచి పైఁ
దిరిగినకొమ్మకై నిగిడి

తీయఁగఁ బుప్పొడి కంట రాలఁగన్
జాటుకుచుటుక్కునం దుడుచు

చున్ విరికొమ్మ వదల్చి చాలుఁ గ్రొ
వ్విరు లిదె బాల యందుకొన

వే యని చేతి కొనంగి దీనతన్.

మ. తల దిమ్మలైన మోపు మోచుక్రియ డె
 దం బేము వెట్టి త్తిన
 ట్టుల కానంబడె మేను తోపువడిన
 ట్టుల్ వాలెడిక తొమ్ములో
 శిలవోలె బరు వయ్యెడిం గడుపులో,
 జే పెట్టి గాలించుబా
 గుల జాలయ్యెడు బోటి తాళుకొన నా
 కున్ గూడ వావంతయ్యె.

శా. కొమ్మా వట్టు మటంచుఁ జెక్కు నునుచె
 క్కుం జేర్చుచుక వ్రాలి యో
 యమ్మా నే నినుఁ జూడనైతిఁ గదె య
 య్యా యెంత చింతింతువో
 యమ్మా యా విధి యింత నేయు నని యా
 హా కానలేనైతిఁ గా
 మమ్ముం బ్రోపు ముకుండ మాధవ హారే
 మాం పాపి నర్హేశ్వరా.

చ. అని నిదురించుదీతి నయ
 నాంబుజముల్ మొగిడింపఁ జూచి యే

మనక పతివ్రతాతిలక
మంత హరిస్మరణాంతరంగయై
కనుగవ నీరు నించక వి
కారము లేక గరంబు మ్రింగి వ్రా
లిన శివుడెంత నున్ననతి
లీల నిజేశునిఁ జూచు చుండఁగన్.

వన. కనియై ముంగలఁ గాలమేఘుని
కాశగాత్రుఁ బవిత్రుని
ఘనవిహారకు రక్తతారకుఁ
గాంచనాంబరధారకుఁ
జనభయంకరు ఘోరకింకరుఁ
బండిమృతతిశంకరుఁ
కనదుదార? కంటకుండల
కాంతు నంతఁ గృతాంతునిన్.

క. అప్పురుషుఁడు చేపాశము
విప్పుకొనుచు రాఁగఁ జూచివిభునిన్ ధరపై
నొప్పుగను డించి మ్రొక్కుచు
మెప్పుగ నంజలి యొనర్చి మిక్కిలి భక్తిన్.

గీ. ఆయ్య యెవ్వర వీవు నా కాన తీవె
యడవి నిటు లున్నమమ్ము నీయెడవినియమ
ధర్తరాజానుభాలఁ బ్రత్యక్ష మైతి
రేమి నేయఁ దలంచితి రోమహాత్త.

చ. పగతుర నైనఁ గోపమునఁ
బాటఁగఁ జూడని యీశ్వరాభునిన్
వెగటుగఁ జూచి చేరెదవు
నే నబలకా మటి యేమి నేర నా
మగఁ డీతఁ డోమహాత్త యన
మానిని నీమగఁ డాటనే నుమీ
మిగిలినవారిఁ బంపకయె
మే మరుదెంచితి మేను గాలుడకా.

ఉ. అశులపతివ్రతాతిలక
మాటను కంటివి నన్నుఁ గాన రా
నితరుల కేను ద్రోవ విడు
మీతఁడు సంతతవిష్ణుభక్తుఁ డో
యతివరొ కాల మెవ్వరికి
నైనను చాటు వశంబు గాదు పా

మితః డిదె విష్ణులోకమున

కేఁగెడు మాపుర్నితోవగా ననన్.

క. హరిభక్తుల కేటికి నీ

పురితోవ యటన్న లోకమున 'రాజ్యాంతే

నరకం ధ్రువ' మనువాక్యం

బెఱుగ వెకొన్నాల్లురాజ్యమేలఁడెయితఁడున్.

మ. అనుచున్ దొంతరచిక్కుఁద్రాటను నృప

ప్రదేశమాత్రాత్మ జీ

పుని బంధించి యముండు పోవఁ గని పు

వ్వంబోడి ప్రాణేశువెం

టనె రాని మ్మని మ్రొక్కి పూలఁ బొదటిం

టం డాచి వెన్నంటఁ గ

న్గొనియున్ జూడక దక్షిణాభిముఖుఁ డై

ఘోరంపుమార్గంబునన్.

క. ధర్మం డీగతిఁ జని చని

కూర్చి సావిత్రిఁ జూచి కోమలి యటపై

దుర్మార్గము నడఁ జాలపు

నిర్లబమతి వలదు వలదు నిలుపు మటన్నన్.

గీ. విభుని విడనాడి దుష్టులవెంటఁ బోవ
నదియ ధర్మాత్త దుర్మార్గ మండ్రు గళ
వరునితోఁ గూడి సత్సహవాసముగను
మంచిత్తోవను బోవ సన్మార్గ మనరె.

క. కావున సన్మార్గం బిది
మీ వెంటనె రాఁగ ననిన మెచ్చితఁ దరుణీ
నీవల్ల భుజీవము వెలి
గా వేఁడుమువర మొకటియుఁగరుణింతుననన్.

ఉ. స్వామి మహాప్రసాద మల
సాల్యమహీపతి యై చెలంగుమా
మామయు నత్తయున్ మొదటి
మార్గమునన్ బహురాజ్యవైభవ
శ్రీమహనీయు లై ముదము
చెందుచుఁ గన్నులఁ జూచునట్టు లీ
వే మముఁ బొసి యెంత పల
వింతురొ కన్నులు గాన కవ్వనిన్.

క. అన మంచిది నీ విశ నిలు
మనుచున్ వడివడిగఁ జనఁగ నంటిపటచుచున్

వనితామణి యాదినమణి

తనయునకు నెనరు పొడమఁ దా నిట్లనియె.

గీ. ధర్మదేవత వందు రందఱును నిన్ను
నన్ను నాభర్త నెడఁబాప న్యాయ మగునె
వరునిజీవము నాదుజీవమును బెనఁచి
చేకొనఁగ రాదె నే నంత మీకు బరువె.

గీ. ఏడడుగులు మాటాడుచుఁ
గూడ వుడచినను దెలిసికొన నేస్తము నీ
తోడంబుట్టినజమునకు
బోడుగ సమవర్తి నన్నుఁ జూడక వలదే.

క. అనఁ దిరిగి చూచి తల్లి
తనుదూఱఁగ నేమి నే స్వతంత్రుడ నటవే
కొనిపోవ నుంచిపోవక
వనజాక్షుఁడు దక్క నొకరివశమే తలఁపక.

గీ. ఇంత యేటికి నిన్ను వహించుకొనుచు
దినము నీచేత నోమించుకొనినతల్లి
యగుట సావిత్రియును బిల్లతగులు వడిన
హంసియునుబోలి తిరుగు నియ్యంబరమున.

క. తనచేతఁ గాక తక్కిన

ఘనులకు మొఱు చేసి చేసి కాకుండిన నా
వనరుహనయనుని వైకుం

తనివాసుని వేడుకొన నటక జనఁ దలఁచెన్.

క. ఇటు గనుక ధవునిజీవం

బిటు వేడక తగినవరము నేదైనను నొ
క్కటి వేడుము నే నొనఁగెద

దిటముగ నన మదిని బొదలు తెగువదొలయన్.

క. కూతురు నల్లుఁడు నిచ్చట

నీతెఱ వగుమాట వినిన నెంత పొగులునో
మాతండ్రి యపుత్రకుఁ డిఁక

నాతనికి నుతులు నూర్పు రగువర మీవే.

గీ. అనిన నాఁటి నిచ్చెద నడల వలదు

నిలువు నాతోడ నాతోడ నీవు రాకు

మనుచు బిటబిటచనియె మీయయ్య యనిన.

ధర్మజుఁడు వల్కె మునికి నంతనముతోడ.

క. మాయయ్యవలుకు లెఱుఁగుదు

మాయెడ సావిత్రి చనియె నంటి వపుడు నా

రాయణుకడ కామా టే
మాయెఁదెలుపుతావసోత్తమాయనివేడక.

శ. విని మార్కండేయమహా
ముని తా నిట్లనియె నట్లు మోహముకతనక
వినువీధినిఁ దిరుగ జగ
జ్జనని మహాయోగమూర్తి సావిత్రి దయక.

శ. తనమనోహరుఁ డైనయవ్వనజభవుని
తొడుక పోయెడ శ్రీపతికడ కతండు
తాను మనవిగఁ దెల్పి పాదములఁ బడినఁ
గా దనఁ డటంచు సత్యలోకంబు నేరి.

శ. నిగనిగనిమిదైలో ము
ద్దుగ గాయత్రీసరస్వతులచే విద్యల్
వగవగను వినుచుఁ గనుచుక
దగుచుక నగు చున్న వేళఁదానటు చనఁగక.

సీ. వడి లేచి యిదె యమ్మవారు వచ్చి రటంచుఁ
గడమబోటులు మ్రొక్కి కడల నిల్వఁ
దా వీణతో లేచి రా వక్క యని సర
స్వతి యెమ రేగి చే సాచి దివియ

వేదాంత మడుగుటలో వెన నిల్చి గాయత్రి
 చెలియ ర మ్మనుచు నష్టలికి జరగ
 రా రమ్మ రాగదే రావె రావో యంచు
 నల్పాగంబులతోడ నలువ పిలువ
 వచ్చెద నటంచుఁ దలగడవలను చేరి
 యజునిచెవిలోన గుసగుస మని యటంచుఁ
 గొంత యేకాంతముగఁ దెల్పుఁ గొదవ వినక
 మును పెరిలయూఁచెఁ బోరాదుమనమటంచు.

క. మఱి వినుఁ డని గాయత్రీ
 నరస్వతులు తెలువ వినుట చాలును మీరే
 మెఱుంగ రిది మొదటిపుట్టువ
 యరసినచో నాకు నేర మగు నేవెఱతుకా.

గీ. అనిన సావిత్రి బ్రహ్మతో ననియె నీవు
 స్రష్ట వనియుండి మఱచుటే స్రష్టతనము
 నోరు మూసినఁ బెడతల నుడువు దనుచు
 నలువ ని న్నెంతు రాజనం బలరె నిపుడు.

క. నీపాప మేమి నేయదు
 వాపాప మహికా జనింప నటు చేసినదే

నాపాపము నాపాలిటి

యాపాపం బవ్వలించు హరి గలఁ డింకఁ.

మ. అదియుఁ జూచెదఁ బోయి వచ్చెద నటం

చందుండి సావిత్రి తా

మది భావించినయంతవేగ విరజా

మాంగల్యరంగన్నదిం

గదియం జేరి కిరీటకుండలయుగ

గ్రైవేయముక్తాసరాం

గదపీతాంబరశంఖచక్రధరులం

గాంచె నరూపాధ్యులఁ.

శ. చూచుచు నైకుంతపురం

భాచెంతం దోచినంత హరి హరి యనుచుఁ

దోచినగతి వర్ణించుచు

నాచాయఁ రాజవీధి నరుగుచు నచటఁ.

సీ. చతురంగబలములనొదడిని సునంద

కుముదు లుండెడుహజారములు చూచి

యందందుఁ బుష్పదంతాదు లాయత్త మై

వసీయించుకొలుపుచావట్లు దాటి

వచ్చినదొరల విష్వక్సేనగరుడు లి
 మ్ముల నిల్పుపెండ్లిచౌకలు గ్రమించి
 సమయ మౌదాత నీశ్వరనారదుల్ చద
 రంగ మాడడుచప్పరమ్మ లరసి
 యవల శుక సనకసనందనాదు లొంటి
 నగజచేఁ దత్త్వముల్ వినునగరు చొచ్చి
 సమయ మడుగక నవమణిసగిత నైన
 వనజనాభునిపడకయిల్ వడిగఁ జొరగ.

క. నిలునిలు మని జయవిజయులు
 తళతళ మనుపసిఁడికట్లఁ దగుబెత్తములకా
 నిలువఁగ నగి ననుఁ బోవకా
 వల దనునేకాంత మేమి నాకుం దడయే.

గీ. ఎన్నివరుసల నుత్తరు విచ్చినా నొ
 కింతతారతమ్యంబులే యెఱుంగలేరు
 పోని మీ రైన నే వచ్చినా నటంచు
 వడిగఁ జని తెల్పి రం దన వారు నగుచు.

క. ఓవెట్టితల్లి తెలియదె
 మీవద్దనె కొలిచినారమే నా రెల్లకా

మీవలె దుడుకులు చేసిరె
పో వల దన నిలువ లేదె పోపా మనఁగఁ.

క. నే పోవ కుండ ననఁగా
నే పోవఁగనీ ననంగ నే పోదు ననఁగా
నే పోనీ నన నటవట
లై పెదపెదమాట లయ్యె నపు డట్టియెడఁ.

సీ. నందిటిబో పట్టునల్లి యున్నవిధంబు
పెదవి గ్రోలుచుఁ గొంత వదలుతీరు
నే మోమొ పలి కిప్పు డే ముటి ననురీతి
వినుమాట తప్ప నూఁకొనెడుదారి
మఱిమఱి మితితప్పమడుపు లందు తెఱంగు
గోట నొక్కినఁ దాళుకొనెడినీటు
చే విదల్చుచునట్టె చెవి యొగ్గుచందంబు
బయలు తప్పక చూపు పఱపుహాయిలు
చూచి నాస్వామి యెక్కడఁ జూచె దివుడు
నీకు నాతోను నాతోన నీవు తెల్పు
మనుచు నిందిర తను వేడ నల్ల నగుచు
వనిత మఱి యేమి లే దని వరదుఁ డవుడు.

నీ. బురుసారుమాలతో నరవిడువఁ పూల
 నొగి జాటుసిగ కేల నొత్తికొంచు
 వడి లేచుచోఁ జంగు పుడమిఁ జేరువసిండి
 నీటుదుప్పటి వల్లెవాటు గొంచు
 మినుకుజన్నిదముతో మెలిగొన్న ముత్యంపుఁ
 తెలిసరుల్ చిక్కులు దీర్చుకొంచు
 మొదటఁ దబ్బి బొట మొనవ్రేళ్ళఁ గైజాటు
 నుంగరంబులుఁ జక్క నుంచుకొనుచుఁ
 జిటులుగంధంబు చెక్కులఁ జెమరుచెమట
 చెదరుతిలకంబు చిఱునవ్వు చెన్నదొలఱ
 జలుగుపావలు ద్రొక్కుక కలిమిచెలువ
 యొసఁగుకై దండతో వింతసాగను మీటి.

క. వాకిటికలకల మే మని
 శ్రీకాంతుఁడు వెడలి నలువఁచెలువం గని యే.
 మీ కోడల నీకలకల
 మాకానరుతాళుకొనుము మముఁజూచియనన్.

చ. పదములమీఁద వ్రాలి సిత
 పద్మితోచన బంధమోచనా

వడనవిధూతచంద్ర శివ
 వర్జిత నిర్మలకీర్తినాంద్ర నీ
 రదసమగాత్ర! లోకనుత
 రమ్యచరిత్ర భవత్కటాక్షము
 బదిలముగాఁగ నమ్మి యొక
 బాలను బేరిడి నేను పెంచితిన్.

క. దేవర నకలం బెఱుఁగుదు
 రావనితకుఁ బ్రాణనాథుఁ డగువిమలాత్మ
 దావకభక్తునిఁ గొని యదె
 పోవుచునున్నాఁడుజముఁడు పోరిఁదనపురికిన్.

గీ. అనఁగ నంతలోన నతిరయంబున నొక్క
 విష్ణుదూత వచ్చి వినయముగను
 దేవదేవ స్వామి దేవరభక్తునిఁ
 బూని జముఁడు తొడుకపోఁ దొడంగె.

మ. అనుమాటల్ విని యేడ నేడఁ బద యా
 నా దేవి నీ వాడువాఁ
 డును వాఁడేకద కూడి రమ్మనుచుఁ జూ
 డ్కుల్ భూమిపైఁ బాట న

వ్యనిదిక్కున గనుఁగోక పేరుకొని వి
వ్యక్తేనునిక బిల్చి నీ
పును నీవారలుఁ గోల్వచావడినె ని
ల్వం డంచుఁ జే వీచుచుకా.

క. గుబ్బలబరుపున వడఁకెడి
లిబ్బులబిహ్మకవతిని లీలం గేలకా
గొబ్బునఁ గాఁగిటఁ జేచ్చుక
నిబ్బరమున గరుడు నెక్కి నిండినవేడ్కకా.

సీ. మొనసి పన్నగవైరి తనఁజెక్కలు ముడించి
కొని వగఁ దగ మెట్టుకొనుచుఁ జనఁగఁ
దగిలి చిల్వలరాజు తనవేయువడగల
గొడు గెత్తి బునకొట్టుకొనుచు నడవ
నంటి వేలుపుమాని యరవీడుజడలతోఁ
దనవీణ పలికించుకొనుచుఁ బఱవఁ
గదిసి తక్కినవార లదె మించె నిదె కూడు
కొనుఁ డంచు వగరించుకొనుచు నరుగ
మించి గిబ్బతేజ దుమికించుకొనుచు
దేవి సావిత్రి యచ్చటి త్రోవఁ జూప

వెనుక బ్రహ్మాదు లింతంత వెంట నంట
నశ్వపతిపుత్రి కపుడు స్రత్యక్ష మయ్యె.

క. ఈకరణః గరుణతోడను
వైకుంఠనివాసుఁ డైనవనజాత్ముఁడు ప
ద్మాకాంతాయతవత్సుఁడు
ఏకంబాడచూపభయమువినయముతోలఱక.

ఉ. ఆయెడ మ్రొక్కుచున్ ముకుళి
తాంజలి యై యెలి సన్నుతించె నా
రాయణ వాసుదేవ హరి
యచ్యుత కేశవ నారసింహ కం
జాయతిపత్రనేత్ర దను
జాంతక మాధవ పక్షివాహ నా
కాయము నాదుజన్మమును
గన్నులుఁ బావన మయ్యె మీదయన్.

నాగబంధము.

చ. నరహరి దేహసార నుజ
నా జగదుత్తమ యేకవీర మం
దరధర పూతహారసర
నారదవిగ్రహ గౌరమేదురాం

బర శుకమోదకార జన

మానవవర్ణిత శౌరి కోవిదా

చరణ రమామనోరమణ

బాణకరచ్ఛిద ధీరపావనా.

సీ. ఈదుచు జలరాశిపైఁ దేలు దొకవేళ
 నూరకే నునిఁ గుందు వొక్కవేళఁ
 బాలుపుగాముగముద్రిపుకయుందువొకవేళ
 నుగ్రంబుగాఁ జూచె దొక్కవేళఁ
 బ్రభువులఁ జే సాచి బ్రతిమాలు దొకవేళఁ
 జక్కఁగాఁ జెందుదు వొక్కవేళ
 రాజనై ధర యెల్ల రక్షింతు వొకవేళ
 గ్రక్కునఁ బెకలింతు వొక్కవేళ

నుందు వొకచోటఁ గదలక యొక్కవేళ
 దిక్కు లల్లాడఁ దిరుగుదు వొక్కవేళఁ
 బరిపరివిధంబు లగుమీ న్రభావ మెఱుంగ
 బ్రహ్మ కై నను ధరమె యోన ద్దనార్థ.

ఉ. ఇంతటిమీమహామహిమ

యిందుకయుం గననైతి నంచుఁ గాం

డంతటివాడు గ్రుంగబడి
 యల్లదె మ్రొక్కి నుతించసాగ నీ
 యంతకునికా భవత్కరుణ
 నారయఁ డీతనిచేత నామనః
 కాంతునిస్తాణ మున్న దటు
 గావున స్వామికి విన్నవించితికా.

మ. అని నానాగతులకా నుతించ వరదం
 డాకాలునిం జూచి నే
 మునుపుం దెల్పన యెంత తెల్పినను నీ
 మూఢత్వమే పోకపో
 యె నయో యాతనివిష్ణుభక్తి వినవో
 యీ సాధ్వీచారిత్రముకా
 మనసావిత్రి వహించుటల్ కనవొ యై
 నా యింత గర్వింతువే.

ఉ. అంతక నిన్ను నీపురికి
 నంపుదు నింతకు నేటి కీ మహీ
 కాంతుఁ గృపాంబుధికా బ్రదుకు
 కంటి పతివ్రత లున్నత్రోవ నీ

వింతటినుండి పోయిన న

హించను నీమన నాచుఁ బల్కి యో
యింతిరొ నీకు నీపురుషు

నిచ్చితి నీవతిభక్తి మెచ్చితిఁ.

గీ. పనిత వేయొండ్ల కైదువతనము గలిగి
యింట సంపద పూలచే రెత్తినటుల
కలిగి కొడుకులు మనుమలు కల్గి మనుము
తరుణి నానాటఁ దామరతంప రగుచు.

మ. అని దీవించుచు శ్రీనివాసుఁ డటఁ దా
నంతర్హితం డైన పెం
టన బ్రహ్మాదులు పోయి రంత నృపు ప్రా
ణంబుల జముం డిచ్చి పో
యెను సావిత్రియు నావతివ్రతను దా
నెంతేని దీవించి యా
త్మనివాసంబున కేఁగె నం చనఁగఁ బ్రే
మా ధర్మరా జట్లనా.

గీ. ఎంతభాగ్యవతియొ యెంచంగ సావిత్రి
యంతదేవిఁ గొలిచి యముని గలిచె

శంఖచక్రధరుని సత్యంబుగాఁ జూచెఁ
బులక లొడవె నవలఁ దెలుపుఁ దనిన.

కా. అంతః ధర్మస్వపాల వింటె సతి తా
నానందవారాశిచే

నంతస్తాపము లెల్లనుం దడిపి యా
హా నోముమే లంచుఁ ద

త్కాంతారంబులు దాఁటి యొక్కపాదపాం
తం గాంతుదేహంబు దా
నంతే హేలను దీయుచుకా దొడలపై
నింపొందఁగా నుంచుచుకా.

ఉ. కాంతునిమో మెగాదిగను

గన్గొని చూచుచు నుండునంతలోఁ
గొం తటు కన్నులం బులుము
కొంచును నిద్దుర మేలుకొన్నలా
గెంతయుఁ దోఁప లేచి యిది
యేమి పడంతుక లేవ నైతి నీ
పొంతల నింతగా నిదుర
వోవఁగ నిత్తుర ప్రొద్దు వ్రాలెడికా.

మ. కలకంఠీ కల గంటి నే నొకటి యిం

కం దెవ్వరా లేదు న

న్నెలుఁ గొక్కందు గ్రహింప వెంటఁ బడ నే

నందేని నేఁగంగ న

వ్వల వేటొక్కవడంతి యొక్కరునిఁ దే

వాఁ డామృగఁబుక శరం

బుల నేయక విడిపించుకొంటి నదియే

మో చూచిన ట్లయ్యెడిక.

ఉ. అన విని నవ్వి మంచితల

యా నిది సీకల రేపు విప్పెదం

గనుఁగొను మల్లపశ్చిమన

గంబున నర్కుడు గ్రుంకెఁ బైపయిం

దనుజులఁ బొలి గాయములఁ

దాఁకుట నెత్తుటఁ దోఁగి నిల్వఁజా

లనికతనక ధరం బడిన

లాగు గనంబడఁ జూడఁ జూడఁగక.

చ. తొడతి జముందుఁ దానుఁ దవ

దూతలతో రవిఁ గ్రమ్ముకొన్నయా

వడువునఁ జూటుల్ గవిసె
 వల్లభ నల్లెన వానిఁ దోలగా
 నుడిసినవేల్పులో యనఁగఁ
 జక్కలు రాజలె నేడదేటి యె
 వ్వుడుబలెఁ దెల్వితో నిలిచెఁ
 బొద్దనగా నెు దోఁచెఁ దూర్పునన్.

క. అని యుపమ మీఱఁ బల్కిన
 విని యా నా నతనికీర్తి వెలసినరీతి
 బెనఁగొని నలుదెస వెన్నల
 కనఁబడె నిది పట్టవగలు గావలెఁ జూడక.

ఉ. కాంతో చూడు త్రోవ యిదె
 గానఁగ నయ్యెడు మెల్లమెల్లనే
 యింతటఁ బోవఁగా వలయు
 నింటికి నొంటి నిటుండ రాదు నో
 వంతగ లే దొడల్ చులుక
 నైనది తల్లియుఁ దండ్రినేఁడు తా
 మెంత విచార మందిరొక
 దే ననుఁ బా సిఁక నేమి సేయుదుక.

సీ. గడియలో నలుమాటు గొలిట ననుఁ జేర్చి
 యొడ లెల్లఁ దడవక యుండలేరు
 నిమిషంబు తమచెంత నిలువ కుండిన నన్ను
 నొకటఁ జేర్కొని పిల్వ కుండలేరు
 గోరంతసేపు నేఁ గూరకుఁ బోయున్న
 నూత్రకా లూని రా కుండలేరు
 క్షణము నే భుజియింపక పరుండినను కౌరి
 కొగి మ్రొక్కు మీఁ దెత్త కుండలేరు
 పండి పడ నున్నవండు లై యిందువారు
 రెండుకన్నులుఁ గానరా కుగడువారు
 నాకుఁ బలవించి పలవించి నన్నుఁ దలఁచి
 తలఁచి తా రేమి తలఁచిరో తెలియరాదు.

చ. అడవుల మాశడకా దపసి

వై యొకరాజ్యనుఖంబు లేక ని
 న్నడలఁగఁ జేసెనే నలువ
 యాశలములో గొని తెచ్చె దయ్య నా
 కడుపునఁ బుట్టి యిందు కొడి
 గట్టఁగఁ జేసెను దైవ మయ్యయో

కొడుక యటంచు నా కడలు

కూరిమి త ల్లిపు డెంత గుండెనో.

౪. సంతానమువలె నీ వొక

సంతానము గలిగి తిదియ సంపద యని న

స్నేహముఁ గొనియాడును నేఁ

డింతి నాతండ్రి చింత నెంత పొగిలెనో.

మ. అని చింతింపఁగఁ గాంతయుం బొగిలి దుః

ఖాకాంత యై కాంతునిం

దనహస్తంబుల వ్రాల్చి యెత్తి తెలి వొం

దం జేయుచుం గొఁగిటం

గొనుచుఁ దేహము దుమ్ముపోఁ దుడుచుచుఁ

కొప్పుఁ ముడిఁ వైచుచుఁ

దనడాకేలఁ గుతారముఁ గరిడియం

దాఁ బూని లీలాగతిఁ.

గీ. తనదువలకేల నతనిమే నొనర గ్రుచ్చి

యతనిడాకేల నెగ నెత్తి యానుకొనఁగఁ

దనదువలముఁపునై నుంచి ధవుని నచట

వనిత మెల్లన నడిపించుకొనుచు మగిడె.

ఉ. ణ్కడ నాశ్రమస్థలిని

వృద్ధులు పుత్రుడు రాశ యున్నికిం
బొక్కుచు నాల్గుదిక్కులకు

మోములు ద్రిష్టచు బారఁ జాపుచు
వెక్కుచు నోకుమార యని

వేమటు గొంతులు రాయఁ గూయుచు
తెక్కులు దీయువత్తులన

నిల్చి రిఁ కే మని తెల్ప నవ్వెత్త.

శా. ఈలీలం బలవించుచు గరము లెం

తేఁ జాపుచు మింటకై

యోలోకేశ్వర యోగజేంద్రవరదా

యోప్రాణినంరక్షకా

యోలక్ష్మీవతి మాకు నీవె శరణం

బోతంద్రి మాపుత్రుని

బాలుం గానఁగఁ జేయు మంధకుల మా

పద్మాంధవా యం చనక.

ఉ. అంత వరప్రభావమున

నప్పుడె కన్నులు వచ్చి నలైనా

వితగ దంపతుల్ గనుచు

నేఁ డిది యేమి నుతుండు రానిబల్
వంతఁ జరింపఁ గన్ను లెటు

వచ్చె నటంచును గన్నులందు నీ
రెంతయు నాన నెప్పటిర

హీఁ గను గాననివారలుఁబరెఁ.

శ. తడఁబడుచు నడవి నలుగడ

నడలుచుమునివరులఁగొడుకునడుగుచునుండఁ

బడఁతియుఁ దానును సంతన

మడరఁగ నలనత్యవంతుఁ డపు డేతెంచెఁ.

చ. తనయునిఁ జూచి భారఁగొని

తల్లియుఁ దండ్రియుఁ గొఁగిలిచి మో
ము నెడఁద మోపుచున్ శిరము

మూర్ఖొని పేర్కొని యోకుమార బా
లునివలె నింతసే పడవి

లోఁ జరియింపుదు రయ్య మాను లె
ల్లను దెలువంగఁ బ్రాణ మొక

లాగున నిల్పితి మేమి దెప్పఁగఁ.

క. నాపుడుఁ దండ్రీ యా నని
తా వనికేఁగుటయు బడలితా వ్రాలుటయు
దా వెగటుగఁ గల కనుటయుఁ
దా వచ్చుటదెలుప సాధ్యి తానిట్లనియె.

సీ. ఓమామ నారదుం డొకనాఁడు దెలిపె నీ
ఘనునకు నేటికి గండ మనుచుఁ
గాన నేఁ డితనితోఁ గాననంబున కేఁగి
నే నుండ నీతండు నిద్రవోవ
జముఁడు ప్రాణము గొంచు జరగనే వెంటనె
చన దయచేసె నాజముఁడు నాకుఁ
గొన్నివరములు మీకు నయనముల్ రాజ్య
మును గల్గ మాతండ్రి తనయులఁ గనఁ
దుదను నే నోముసావిత్రి తొడుక రాఁగ
నపుడు మనపాలిశ్రీకాంతుఁ డరుగుదెంచి
మీతనయుజీవ మిప్పించి మిగుల నన్ను
దయను దీవించి చనె నని తరుణి పలుక.

గీ. పులక లొడవంగ నానందజలధిఁ దేలి
నిలిచి దంపతు లోతల్లి నీవు గలుగ

మల్లి బ్రదికితి మావద లెల్లఁ బోయె
వనిత మాపాలి భాగ్యదేవతపు నీవు.

క. అని కొనియాడఁగ నచ్చటి
మును లాగుణవతికి నతికి మ్రొక్కుచు నెంతే
వినయమున వారుఁ దాముం
దనరుచు నుండంగ నొక్కనాఁ డరుదందన్.

ఉ. ఉక్కుదగ్గఁ దగ్గఁ బదుగు
రూడిగముల్ వెనువెంట నంటి రాఁ
జక్కగతిగ్ గతిం గులుకు
చుగ్ దెలిమించువయాలితేజ్జనై
నెక్కి హుఱుహుటిం దనయ
నెప్పుడు చూతు నటంచు నశ్వరా
జక్కడి కేఁగుదేటఁ గని
యందఱు నెమ్మది సంభ్రమించుచుగ్.

గీ. అపుడు మ్రొక్కెడువారు మే లడుగువారు
మెచ్చుకొనువారు దీవన లిచ్చువారు
నగుచు నొక రొక్క రటు నిటు నరుగుచుండ
బ్రహ్మచారి యొకం డటు పాటుదెంచి.

సీ. పొదివె నల్ల దె మహాద్భుతధాటి రథకోటి
 పటుకేతుపటపటపటలతోడ
 నడచె నల్ల దె మదో న్నదమదావళఘటత
 మణిఘంటికాఘణాఘణలతోడఁ
 గవిసె నల్ల దె నిరాఘాటఘోటకము లు
 త్కటఘురాహతచిటపటలతోడఁ
 జేరె నల్ల దె రణఘోరవీరభద్రాధి
 బహళకూజితకహళహలతోడ

సాల్యపుర మట చండప్రచండవీరు
 లనెడువారటముగురటయదిగొఱూడుఁ
 డీడకేనట వచ్చుట లీనృపాల
 వరులపైకటచనుడంచుఁ బలుక నవుడు.

సీ. పులితోళ్ళు నారచీరలతోడ బంధించి
 దర్భగంటులలోన దాచువారు
 కల కమండలుపుల మొలబంటినీళ్ళలో
 ముంచి కానక యుండ నుంచువారు
 సమిధలమోపు పచ్చనియాకులను గప్పి
 తొడిఁబడఁ బొదలలోఁ దూర్చువారు

యజ్ఞసాధక మైనయరణులకోవులఁ
జెట్టుపైఁ గొనగొమ్మఁ గట్టువారు
గుమిగఁ బసిబిడ్డ లిల్లాండు తమరుఁ గూడి
వడి నిజాశ్రమభూమికి వచ్చు వారు
నైన నుసిముసినవ్వతో నరయు చుండ
నృపుల కిట్లనె నొకచారుఁ డెదుట నిలిచి.

క. ఖండించెద మని వీరుఁడుఁ

జండుఁడును బ్రచండుడిదిగొచనుదెంచిరి మీ
రుండకుఁ డిశ నెట కేనియుఁ

బొం డెఱిఁగించితిని నేను బూర్వుం డగుటకా.

వ. అని పలుక నత్యవంతుఁ డలుక పొడమి తన
పడంతికనునన్నఁ గదనంబునకుఁ గదలుతమ
కంబునం దనువునఁ బులకజాలంబు లొదవ
జననీజనకులకును మామకుం బ్రణమిల్లి దృఢ
కతోరంబగు కుతారంబు కేలం గొని యశ్వపతి
యనుమతి నతనితురంగారోహణంబుఁ జేసి
యధనన్నద్ధంజై గొబ్బుననబ్బలంబులకెదురు
కొని నడవం గని చండ ప్రచండవీరు లుద్దం

డభుజాదండమండలీకృతకోదండు లై యొం
 డొరులం బురికొల్పి ముంగలఁ జతురంగబలం
 బులం గవియింపఁ బెంపున నప్పుడు పొడమం
 బ్రొద్దుపైవయిం బెళ పెళన యెఱుమునుఱు
 ములం దళతళ మెఱయుమెఱపులం గ్రమ్ము
 పొడిపొడిమబ్బులయుబ్బునఁ బెడబొబ్బలకా
 ధగద్ధగ విచ్చుకత్తులం జుట్టి ముట్టిన నట్టిట్టి
 యఁజ్జెట్టుల పైకిందోలివఘోటకంబు నూఁకి
 యరుణకిరణనమానానూన నానాబాణజాలం
 బులం బఱపిన నవి పుట్ట వెడలు పాములవడు
 పున నేడు చిమ్మివకైవడిం గణుఁదుఁగలు
 మూఁగినబాగునకా జల్లువాన గొట్టినపెల్లున
 రాలరువ్విస తెఱంగున రింగురింగున బినబినఁ
 గవిసిన నవిసినరథంబులుం గెడసినగజంబు
 లుంబడినతురంగంబులుం జడిసినబలంబులుం
 దునిసినవిండ్లును రాలినభూషణంబులుకా దొర
 లుగొడుగులును విఱుగు కేతనంబులును
 బ్రోవులు మెదడులుగుప్పలు నెమ్మలకెట్టలు
 నెత్తురు వఱదలు కండలు మెండును నై నం

గరాంగణంబు గంధసింధురంబు నీరాడిన కెం
 చామరకొలని చందం బందె నందుఁ జండు
 డరు దంది నిజస్యందనంబు బిటబిటం గుఱి
 వడం బైవడం దఱిమిన కేడించి తురంగం
 బెదురుకొలిపి యమ్మలొక్కుమ్మడిం గ్రమ్మరిం
 చినవిధంబున మర్మంబుల నాటి తేఱివీటం
 గ్రుచ్చికొన నేసినవిగతానుం డయ్యెనత్తేరున
 కత్తించినబొమ్మకై వడిం గదలక యుండె నంత
 నంతకాకారుండగు ప్రచండుం దుద్దండవేదం
 డంబేటవాలుగా దులదులం బఱపిన నావాజి
 వాగెమలఁచి వానికింజుట్టు కేడెంబుగాఁగొంత
 వడిం ద్రిప్పుచుం గేలిసింగిణీ నతనికంధరంబు
 నం దగిలించిదిగఁదీసినం దు నిసి చతికిలంబడి
 వేదండ ? కడుపునుం దానును బందివిధంబునం
 బొరలుచుఁ బ్రాణభీతి నొక కేల గజంబుదిక్కు
 నకు నొకకరంబు తనదిక్కునకు నొడ్డుకొనం
 బకవక నగుచుఁ గఱకునేజా గొనిమొన
 చూపుచుకొ గొంతయుదు కాడించి యుం
 తం మణ రాజిల నాజానేయంబు ద్రిప్పినప్పు

డిన బొనకుండు దిగులునం గడసె నది విలో
కించికొంతకొంత వగచుచు నానత్యవంతుండు
తనతేజీ కంధరంబు కరారవిందంబున నప్పళిం
చుచు మొగంబు దుడిసి చెవి నిమిరి మెల్ల
మెల్ల నెరవఁ గాలున నెడనెడ నడిపింపనదిదూ
రంబునం గనివీరుండు భండనవీరుం డగుచుఁ
గరంబుల వాలునుం బలకయుఁ బొదల నిజ
తురంగం బారాజపుంగవుమీఁదికిం బఱపిన
దురదుర నెదురుకొని పట్టిన పట్టెంబు నటికి
నద్దంప తిరిగి మరలం బురికొలుపుకొని
యిద్దఱు నరియుద్దులనం గొంతప్రాద్దు ముద్దు
ముద్దుగా ముద్దుగుమ్మలు కోలాట లాడు
వేడుకం గత్తిగతియుకా ఫెళఫెళనునాడు
నాదారకుండ నొండొరుల కుటికి నఱుకు
లాడుచుండ నవ్వీరుండు కొండొక బెండువడి
చండితనంబునం గండుమిగిలి పేరువాఁడికే
డెంబుమఱుంగునం గుంగిలి ముంగలకున్ నిగిడి
చుఱుకుచుఱుక్కునం గొనచిమ్ములు చిమ్మి
కమ్మకయొక్కుమ్మడి నడివమ్మునకు ఎనర నరకు

గొనకపలక మెలఁకువ నది నపిల యదియును
 నిదె తునిమెద నని తల కుటికి నటక మటుఁ
 గిడినపలక తునుకతునుక లైపోవం దలపునుక
 పగిలెనోయని కేలం దడవిచూడఁ గలకల
 నగి తప్పెఁ దప్పె వెఱపకు మని నీకు నిది
 నిజంబుచేసెదనని వెనవెన వెనుక కొదుగు
 కైవడి తత్తడిం దొడల మెలంకువం దెప్పునం
 బైకి నూఁకి నిజమండలాగ్రంబున వానిమేను
 రెండుతుండెంబులుగా నటకినం దక్కినవా
 రలు జయజయరవంబులతో శరణంబులు
 వేడినఁ గరుణారసంబున వారి నాదరించి మో
 దంబున నున్నయన్నరేంద్రునిమీఁద దేవతా
 గణంబులు పుష్పవర్షంబులు గురిసిరి నార
 దుండు దండె మీటుచుం గడుపు చల్లఁజేసితి
 వని దీవింపం దొడంగె నప్పు డాజయవంతుం
 డగునత్యవంతుండు తక్కినచతురంగ బలం
 బులుం గొలువ వందిమాగధులు బిరుదుకై
 వారంబులు చమవఁ దా నరుల నుఱుము
 చేయుటల నభినయించుతేజంగునం గఱ

కఱన కళ్యేంబున ములుచు తనకీర్తి దిక్కు
 లకుం జాటు నీటున నోట నిగనిగనిచువులు
 పరికించుచుఁ జెలంగుతురంగంబు నాడ నాడ
 జోడనలు త్రొక్కింపుచుఁ దెల్లజల్లులు విచ్చుక
 టెక్కలగతి నిక్కిచూప నచ్చటచ్చట దుమి
 కించుచు నిజాశ్రమంబునకు వచ్చి ముచ్చ
 టతో నందఱికిఁ వందనంబులు చేసి దీవనలు
 గైకొని యిది యంతయు దేవరప్రభావంబు
 గదా యని కడగంట సావిత్రికడం గని
 నేర్పు గులుకఁ బలుకుచు నానందకందళిత
 హృదయారవిందుం డై సంతతారాధితగో
 విందుం డై నుఖం బుండునంత.

చ. హితులు పురోహితుల్ సచిపు

లెంతయుఁ బెద్దలుఁ బూర్వభృత్యులు
 మతి గలవారుఁ బౌరులును

మంత్రులుఁ గూడి నుతించి మే మిఁక
 బ్రతుకుమ మీపు రాజ్యపరి
 పాలన చేసిన రమ్మటంచు న

మృతపడి పిల్వ సాల్వపతి

మంచి దటంచుఁ బ్రహ్మోదితాత్ముఁ డై.

గీ. అచటిమానుల నందఱి నభినుతించి

వాసి నిన్నాళ్ళు మీగర్భవాసమునను

నునిచి పోషించితిరి దయ మఱవ కెపుడు

మముఁగటాక్షింపుఁడనివల్కి నుముఁఖుఁడగుచు.

సీ. తనమేలు కెదురు చూచినబాంధవావళి

రథముల నుభయపార్శ్వముల నరుగ

నింత నంతట భద్రదంతావళం బెక్కి

చతురంగబలముతో నుతుఁడు నడవ

లలితసంగీతమేళముతోడ మద్రేకుఁ

డును దేజి దుమికించి మునుచనంగఁ

దభుకుఁబచ్చలవల్లకుల నెక్కి వరుసగా

నమరి కాంతయుఁ గోడ లంటి రాఁగ

భేరిభాంకారరవములు బోరుకొనఁగఁ

గులుకు మీఱుకుమారునందలములోన

నలద్యమ తేనభూపాలుఁ డరిగె నపుడు

తనరుప్రాగ్ జ్యోతిషం బనుతనదుపురికి.

చ. చని మఱునాఁడు తా నకల

సంభ్రమముల్ తనరంగ సత్యవం

తునకును గట్టె బట్టము జ

నుల్ కొనియాడ నతండు తండ్రికం

టెను గుణి యై భరింప ధర

ణిన్ సరి సేయఁగఁ గూడఁ దా నరే

దున కల రాజసమ్మనకు

నున్ మఱి శేషుని దిగ్గజంబులన్.

సావిత్రిచరిత్ర మహాత్మము.

క. తంజాపురిరఘునాథుని

బంజెయి యతఁడోప వోవిలాసముమెఱయన్

రంజల్ల బుధులు రచనా

మంజుమ సావిత్రిచరిత్ర మహి రచియించెన్.

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY

.langanabazar Math, Varanasi

Acq. No. 7116

PRINTED AT
THE INDIA PRINTING WORKS
MADRAS

